Leto LVIII. Številka 34. V Ljubljani, v četrtek 12. februarja 1925. Cena Din 1·50

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvzemši nedelje in praznike. — Inserati: do 30 petit à 2 D, do 100 vrst D 50 p, večji inserati petit vrsta 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklici beseda 2 D. — Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 360 D.

Upravništvo: Knaflova ulica štev. 5, pritličje. — Telefon štev. 304.
Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon štev. 34.
Poštnina plačana v gotovini.

Naprednim volilcem v Ljubljani in v ljubljansko-novomeškem okrožju!

Volilna bitka je pri kraju. Formalni uspeh morda ni tolik, kakor bi ga želeli. Vendar vsakdo občuti zmagoviti pohod naše ideje.

4000 mož v Ljubljani je glasovalo za Narodni blok. V tej naši Ljubljani, ki se tako težko uživlja v novo svojo vlogo in je razočarana po raznih mržnjah. Še nikdar se ni v Ljubljani združila tako ogromna armada za narodno zastavo.

Ako se je našlo nekaj zahrbtnih izdajic, ki iz zavisti in bedne onemoglosti raje ubijajo Ljubljano, kot da se podredijo disciplini, je to le dokaz, da ni velikega pokreta, ki bi ne imel svojih Iškarijotov. Te zmage naj se klerikalci ne vesele, kajti naprtili so si težko odgovornost za novo pečeno zavezništvo, na celokupni situaciji pa ljubljanska slučajnost ne more nič premeniti!

Tudi število naših glasov na deželi je ogromno narastlo. V enajsti tisoč raste naša armada v ljubljansko-novomeškem okrožju. 24.000 zavednih mož v Sloveniji se je izreklo za naš program. To je številka, s katero se lahko ponašamo. Nikdar ni bil duhovniški teror tako besen kakor to pot, ko se je skrival pod zastavo »kulturnega Slovenstva«. — Pravi junaki svobodnega mišljenja so tisoči naših volilcev na kmetih, ki so se izrekli za nas.

Mi napredujemo, in to solidno in vztrajno. Kdor nepristransko opazuje naše vsestransko delo, bo v njem našel sigurnost za zmagovito bodočnost našega pokreta. Uspeh 8. februarja me v tej zavesti le utrjuje.

Hvaležen sem Vam volilcem in boriteljem za Vaše vztrajno in idealno delo. Za svojo osebo smem zatrditi, da bom napel vse moči, da izpolnim Vaše nade.

Ljubljana, 9. februarja 1924.

Dr. Gregor Žerjav, narodni poslanec.

Radikalskim volilcem v Ljubljani.

Čast Vam in hvala, zavedni in disciplinirani radikali, ki ste s svojim glasovanjem za Narodni blok dokazali, da ste zvesti člani velike in zmagoslavne Narodne radikalne stranke, ki je skupno s Samostojno demokratsko stranko izvojevala zmago državne in narodne ideje. Naj Vas ne moti izdajstvo posamnikov, ki so zakrivili številčni poraz v Ljubljani. Obsodili so se sami. — Naprej na delo za državo in narod!

Mestni odbor NRS v Ljubljani.
Mihael Presl, predsednik.

Prč s polovičarstvom!

Nedeljske volitve so bile za našo državo zgodovinske, ker je stalo ljudstvo pred usodno alternativo: za ali proti edinstveni Jugoslaviji. Hrvati in Slovenci moramo biti veseli in zadovoljni, da je jedro srbskega ljudstva tako zdravo in da je med Srbi tako visoko razvit čut dolžnosti do države in zavest, da je edino v slogi in sodelovanju vseh treh plemen naš spas. Srbe je naučilo turško robtsvo, kaj je svoboda, oni so spoznali, kaj jih čaka, če zmaga avstro-madžarsko nasilje, in zato so se oklenili nove države z vso ljubeznijo, pa tudi požrtvovalnostjo, ker dobro vedo, da imajo v veliki, svobodni in konsolidirani Jugoslaviji najboljše jamstvo za srečno bodočnost. — V slovenske in hrvatske mase, žal, to spoznanje še ni prodrlo, ker se v prečanskih krajih še ni izživel suženjski duh in smesno naziranje, da so neurejene razmere posledica propada Avstrije, ne pa svetovne vojne. Zato vidimo med Srbi kolosalni napredek Narodno radikalne stranke kot nositeljice jugoslovenske misli, dočim je med Hrvati in Slovenci še vedno zelo mnogo defetističnih in razdiralnih elementov.

Zdaj, ko so volitve za nami in ko je Narodni blok navzlic vsem podlim intrigam in nepopisnemu hujskanju ljudskih mas proti državi izvojeval jugoslovenski misli častno zmago, zahteva politična preudarnost in skrb za bodočnost od vseh iskrenih patrijotov, da se ozremo nazaj in poiščemo vzroke tega razdiralnega duha med Slovenci in Hrvati, ki je malone upropastil državo. Tu si moramo biti na jasnem, tu je treba pogledati faktom odkrito v oči. Pustimo Hrvate, naj si izprašajo vest sami, in pomudimo se pri Slovencih. Takozvana slovenska ljudska stranka, ki je pa vse prej kot slovenska, kar se je najlepše videlo pri nedeljskih volitvah, ko je glasovalo za Korošca vse, kar v Ljubljani ni slovensko, se neprestano trka na prsa, češ da ima za seboj večino slovenskega ljudstva. Večine so različne in številke v politiki niso vedno zanesljivo merilo političnega mišljenja. Številčno je SLS v Sloveniji res močnejša stranka, ali tu se moramo vprašati, kako in s kakšnimi sredstvi je spravila v svoj tabor večino preprostega slovenskega ljudstva. Ta sredstva so vsakomur dobro znana. Pretežna večina duhovščine v službi politike, prižnice, spovednice, klerikalna društva, denarni zavodi, šole, samostani itd. — Skratka, ves cerkveni aparat služi klerikalizmu, namesto da skrbi za moralno vzgojo ljudstva. V vsaki vasi ima SLS v osebi župnika ali kaplana svojega zvestega pristaša, ki izvaja nad kmeti s pomočjo zlorabe vere najogabnejše nasilje. Splošno je znano, da operira duhovščina po spovednicah in prižnicah z grožnjami o peklenskih mukah napram vsem onim, ki bi ne volili klerikalnih kandidatov. Katoliška cerkev si je udinjala vero, da z njeno pomočjo drži ljudstvo pod klerikalno krivo palico. Vse to se je v javnosti že neštetokrat obravnavalo, ali doslej še nismo čuli odkrite besede in nasveta, kako preprečiti zločinsko hujskanje poštenega slovenskega ljudstva proti državi in njenim organom.

Po našem globokem prepričanju je prišel čas, ko se mora v Sloveniji pričeti proces ozdravljenja. Napredna javnost, ki je pokazala pri volitvah, da nikomur ne dovoli teptati narodnih svetinj, mora zdaj energično nastopiti proti klerikalnemu brezdomovinstvu. V tem važnem delu jo mora vsestransko podpirati tudi vlada Narodnega bloka. Doslej smo bili priče kurijoznih slučajev, da so klerikalna podjetja, kakor leglo vse protidržavne gonje, škofova tiskarna, uspevala **na račun države**, ker jih je država z raznimi naročili podpirala. Zdaj bo treba z energično potezo napraviti vsem tem animalijam konec. Videli smo, kako je vlada pred dnevi segla v obrambi države po skrajnem sredstvu in ustavila nekatere klerikalne liste, ker so šli v svoji protidržavni gonji predaleč. Ali na drugi strani moramo pribiti, da cilj ni bil dosežen, ker je škofov list tem bolj besnel in blatil vse, kar je poštenemu državljanu sveto. S takim polovičarstvom klerikalizma ne uničimo. Zato se nam zdi, da je skrajni čas stopiti gadu na glavo in pritisniti nanj tam, kjer je najbolj občutljiv.

Jugoslavija stoji pred konkordatom z Vatikanom. Načelno nismo nasprotniki tega koraka, ker priznavamo važnost verske vzgoje za državo, toda vsa napredna javnost je zlasti v Sloveniji življenjsko zainteresirana na tem, da do konkordata ne pride dotlej, **dokler Vatikan z vso odločnostjo ne nastopi proti politikujoči katoliški duhovščini, dokler absolutno ne prepove zlorabe in vere v politične namene in ne kaznuje glavnih krivcev, ki so s svojo brezvestno demagogijo spravili velik del slovenskega ljudstva v protidržavni tabor.** To mora biti naš glavni postulat pri pogajanjih o konkordatu z Vatikanom. In če cerkveni poglavar tega ne stori, mora najti država sama zakonita sredstva, da prepreči nadaljnje zastrupljanje Slovencev. Polovičarstva mora biti konec, proti klerikalizmu se mora sistematično začeti najostrejši boj, ker je to v interesu napredne slovenske javnosti, zlasti na državo samo.

Mandati HRSS bodo v verifikacijskem odboru razveljavljeni.

Opozicijonalni tisk prenehal z lažmi. — Abstinenca opozicije. — Porast dinarja in vlada Narodnega bloka. — Objava definitivnih rezultatov nocoj.

— *Beograd*, 11. februarja. (Izv. Ob 12.) Za jutri je določena seja državnega odbora, ki ima nalogo urediti ves volilni materijal iz vseh volilnih okrožij. Državnemu odboru imajo v nekaj dneh vsi predsedniki glavnih volilnih odborov doposlati vse spise o izvršenih volitvah. Državni odbor nato klasificira ves materijal in seznam izvoljenih kandidatov, na kar predloži vse volilne spise verifikacijskemu odboru narodne skupščine v odobrenje. Zanimiva je okolnost, da so prvi volilni spisi prispeli iz Ljubljane za mesto Ljubljano in za volilno okrožje Ljubljana-Novo mesto.

Opozicija je sedaj prenehala z razširjevanjem lažnih vesti o številu opozicijonalnih mandatov. Danes zjutraj je edino-le še zagrebški »Jutarnji list« priobčil nesramno in tendencijozno poročilo o volilnih rezultatih, po katerih naj bi bila opozicija dobila 159 mandatov, dočim so prvotno opozicijonalci raztrobili po svetu, da imajo 173 mandatov sigurnih. Policijsko ravnateljstvo v Zagrebu je ta list danes zjutraj takoj zaplenilo. Lažnive vesti niso v javnosti dosegle zaželjenega uspeha, zato so začeli danes opozicijonalni listi pisariti o velikanskem terorju vlade, ki ga je izvajala povsod nad opozicijonalnimi volilci. O tem predmetu je danes razpravljal tudi glavni odbor Davidovićeve demokratske stranke. Ta poročila naivno naglašajo, da se je zato tako znatno zmanjšalo število Davidovićevih volilcev, ker je povsod vladal vladin teror.

Jutri, kakor že omenjeno, se sestanejo načelniki opozicijonalnega bloka. Na tem sestanku se sproži vprašanje abstinence v parlamentarnem delu. Politični krogi so informirani, *da je abstinenca samo grožnja in ničesar drugega, da se pritisne na vlado. Opozicija bi začela z abstinenco le v slučaju, če se razveljavijo vsi mandati razpuščene HRSS.*

Po informacijah vašega dopisnika vlada prav resno razpravlja vprašanje, ali se naj mandati HRSS predlagajo v verifikacijskem odboru v razveljavljenje ali ne. *Na temelju zakona o zaščiti države, člen 13. je tak predlog utemeljen, ker je Radićeva stranka po svojih političnih smernicah in delovanju zelo slična komunistični stranki, ki je bila tudi razpuščena in katere mandati so bili v prvi ustavotvorni skupščini razveljavljeni. Vedno bolj je jasno, da bo vlada predlagala razveljavljenje Radićevih mandatov.* V krogih Narodnega bloka o tem vprašanju intenzivno razpravljajo, toda glede definitivnega stališča so še zelo rezervirani.

Omeniti je treba zanimivo dejstvo. Dva dni pred volitvami je opozicijonalni tisk naznanjal, da je država v veliki nevarnosti. Na podlagi pisave tega tiska je dinar v inozemstvu začel padati. *Čim je inozemstvo izvedelo o sijajni zmagi Narodnega bloka, je dinar na vseh borzah začel rasti.* Njegova tendenca je sedaj čvrsta, ker je *inozemstvo prepričano o stabilnosti sedanje vlade, ki bo končno izvedla notranjepolitično, gospodarsko-finančno konsolidacijo države.*

Kakor znano, je bil ministrski predsednik Nikola Pašić kot nosilec radikalne liste izvoljen na treh krajih, v Beogradu, v Sremu in Banjaluki. Danes je iz Rume posetila ministrskega predsednika veččlanska deputacija radikalov iz Rume, ki je prosila voditelja stranke, naj sremski mandat odstopi radikalu Živku Miladinoviću. Pašić ni dal deputaciji nikakih obveznih izjav. Ministrski predsednik prepusti svoj beogradski mandat svojemu tovarišu in drugu izza mladih let, Ljubi Živkoviću, ki je eden izmed soustanoviteljev narodno-radikalne stranke in je bil zaptetn v znano zaječarsko buno. Ljubo Živkovića nameravajo baje radikali kandidirati na mesto skupščinskega predsednika. Drugi mandat, banjaluški, prepusti g. Pašić v smislu volilnega sporazuma samostojnim demokratom, in sicer popu Kecmanoviću. Sremski mandat si torej obdrži g. Pašić. Ljuba Živković je bil pred 20 leti minister in sedaj zopet po dolgih letih stopa v politično življenje.

Ministrstvo notranjih zadev danes dopoldne obvešča javnost, da bodo nocoj oficijelno in točno objavljeni vsi rezultati nedeljskih volitev. Rezultati se na noben način ne spremene na škodo Narodnega bloka. Število 162 ostane, če se še ne poveča na korist vladinega bloka.

Objektivni »Trgovinski Glasnik« danes razpravlja situacijo pod naslovom »Nova situacija« ter konstatira, *da država z zmago Narodnega bloka prehaja na pot politične in gospodarske konsolidacije.* Razpoloženje ljudskih mas je bilo pri volitvah tako, da so glasovale za stranke, ki imajo resno voljo v prid ljudstvu v parlamentu deleti. Razpoloženje je bilo, da se čimprej urede razmere v državi in si s tem opomore narodno gospodarstvo.

Opozicija zopet postavljena na laž.

Odlični zastopniki svetovnih listov pišejo, da so se volitve v Jugoslaviji vršile na najliberalnejši način.

— **Zagreb**, 11. februarja. (Izv.) V Zagreb so prispeli dan pred volitvami zastopniki svetovnega tiska, da se na licu mesta na Hrvatskem in v Slavoniji **na lastne oči prepričajo o utemeljenosti opozicijonalnih pritožb glede terorja in nasilja od strani vlade.** Za časa volitev so prepotovali Hrvatsko poročevalci **»Neue Züricher Zeitung«, »Chicago Tribune«** in londonskih **»Timesov«.**

Zastopnik »Chicago Tribune« je plačal za zelo obširno brzojavno poročilo o volitvah 3000 Din. **V brzojavki ugotavlja kratko in točno ,da so bile volitve v Jugoslaviji izvedene na najliberalnejši način.**

Sodba tega lista je toliko važnejša za vlado Narodnega bloka, ker »Chicago Tribune« ni bila nikdar naklonjena Jugoslaviji in sedanjemu režimu.

Zanimiva je tudi izjava poročevalca »Thimesov« Filipa Gravesa. Na pripombo nekega uglednega pristaša HRSS, da je pri volitvah tekla kri, je novinar Graves izjavil: »Pri nas v Angliji je bilo pri volitvah mnogo več krvi, kakor pa pri vas!«

Zastopniki teh treh listov so bili pozvani od strani hrvatskih republikancev v Zagreb, da kontrolirajo volitve. Prepričati so se morali ,da so bile volitve mirne in svobodne brez vsakega nasilja. Zato so sedaj jalovi in piškavi vsi dokazi, ki jih prinaša opozicija glede nasilja na dan.

MADŽARI KONCENTRIRALI ČETE OB NAŠI MEJI.

— **Beograd**, 11. februarja (Izv. ob 12.) **Sedaj uradoma potrjujejo vesti od naše severne meje, da so Madžari na vsej črti ob meji koncentrirali regularne in iregularne čete, zlasti močne oddelke takozvanih madžarskih fašistov. Ti oddelki so imeli nalogo, da udero v našo državo in zasedejo gotove dele države, ker so bili Madžari prepričani, da bodo pri volitvah zmagali defitistični elementi in da nato izbruhne v Jugoslaviji velika meščanska vojna, ki bi Madžarom omogočila okupacijo gotovih pokrajin, za katere oni aspirirajo.**

URADNI VOLILNI REZULTAT

— **Zagreb**, 11. febr. (Izv.) Danes dopoldne je glavni volilni odbor objavil volilni rezultat za zagrebško županijo. Glasovali so 119.604 volilci. Količnik znaša 8.543. Izvoljeni so: 3 samostojni demokratje in 16 radićevcev. En radićevec je bil izvoljen izpod količnika na II. radićevski listi.

VELIKA SOCIJALNA KRIZA V AVSTRIJI.

Skoraj 1 milijon oseb brez kruha

— **Dunaj**, 11. febr. (Izv.) Socijalna kriza v Avstriji je dosegla svoj vrhunec. Povsod vlada največja brezposelnost. Brezposelnih je okoli **900.000 delavcev in uradnikov.** (He, naši avstrijakani, ki so v nedeljo volili Korošca, pojdite po kruh in službe v »blaženo« Avstrijo. Ured.) Več kakor 10 tisoč delavcev je že pol leta brez dela okoli 10.000 delavcev pa že nad eno leto.

Borzna poročila.

Dinar v Curihu 8.50.

Ljubljanska borza.

LESNI TRG.

Deske, 20, 25, 30 mm, fco. meja, blago 560; trami, 3/3, 3/4, 4/4, 5/6, 5/7, 6/8, fco. meja, denar 350, blago 375; remeljni, 70/80, 35/70, fco. meja, blago 570; frizi od 4—9, od 25—60, I. in II. vrste, fco. meja, denar 1340, blago 3360; bukova drva, 1 m dolž., na polsuha, fco. nakladalna postaja, 2 vag., denar 19, blago 20, zaključki 19; okrogljice, 1 m dolž., fco. nakladalna postaja, 1 vag., denar 17, blago 18, zaključki 17.

EFEKTI.

2½% drž. renta za vojno škodo 130—138, 7% invest. pos. 1921. 65, Celjska posojilnica 209—213, Ljubljanska kreditna banka 235, Merkantilna banka 115—116—113, Prva hrv. štedionica 894—900, Slavenska banka 75, Strojne tovarne in livarne 147; Trboveljska premogokopna družba 405—405—405, Združene papirnice 100, Stavbna d. d. Ljubljana, 280—290.

ŽITNI TRG

Pšenica domača frco Ljubljana: denar 450, blago 490; otrobi pšenični, fini, jutavreče, b/n, frco vag. Ljubljana: blago 240; otrobi pšenični, ½juta ½papirn. vreče, frco Postojna trans: blago 250; koruza nova, februar, par. Ruma: blago 215; koruza nova, februar, frco Postojna trans., 5 vagonov: denar 270.50— blago 270.50, zaključek 270.50; koruza nova, dob. marec, frco Postojna trans.: blago 290; koruza nova, april, frco Postojna trans.: blago 295; koruza nova, dei., umetno sušena, loco Ljubljana: blago 250; činkvantin prompten, frco Postojna trans.: blago 340; rž, par. Ljubljana: blago 490; oves srbski, par. Ljubljana: blago 340; oves bački, rešetan, frco Ljubljana: blago 360; proso prekmursko, frco Dolnja Lendava: blago 300; fižol koks, 1, štajerski, b/n, frco Postojna trans.: blago 525; fižol ribničan, čiščen, b/n, frco Postojna trans.: denar 340; fižol mandalon, čiščen, b/n, frco Postojna trans.: blago 465; krompir beli, semenski, frco gor. postaja: blago 156; krompir rdečkast, semenski, frco stav postaja: blago 185

Zagrebška borza.

Dne 11. februarja. Sprejeto ob 13.

Devize: Curih 11.76—11.86, Praga 179.50—182.50, Newyork 60.50—61.50, London 291.50—294.50, Trst 251.10—254.10, Dunaj 0.08515—0.08715.

Valute: lira 249.50—252.50.

Efekti: 7% invest. posojilo 1921. 64—69 2½% drž. renta za ratnu štetu 139—140 Ljubljanska kreditna banka 240—245, Centralna banka 25—27, Hrv. esk. bka. 109—110, Kreditna banka, Zgb. 118—120, Hipotek. bka. 59.50—60.50, Jugobanka 102—105, Prašteđiona 890—900, Slavenska banka 73—75, Eksploatacija 57—59, Drava d. d. Osijek 210, Šećerana, Osijek 750, Isis, d. d. 58, Nihag 38—40, Gutman 620, Slaveks 175, Slavonija 56—58, Trboveljska 405, Union, paromlin 500—525, Vevče 100—120.

Inozemske borze.

— **Curih**, 11. febr. Današnja borza: Beograd 8.50, Pariz 27.78, London 24.775, Newyork 518.70, Milan 21.47, Berlin 1.234, Praga 15.3125, Dunaj 0.0073.

— **Trst**, 11. febr. Borza: Beograd 39.65—39.75, Pariz 129.75—130.25, London 113.45—115.55, Newyork 24.15—24.20, Curih 464—464, Praga 71—71.50, Dunaj 0.03325—0.03375

Politični program Narodnega bloka.

Akcentuacija nacijonalne politike. — Opozicija grozi s parlamentarno abstinenco. — Novoizvoljena skupščina se sestane dne 7. marca.

— *Beograd*, 11. februarja. (Izv.) Dodatno k včerajšnjemu poročilu o seji ministrskega sveta javljamo:

Ministrski svet je soglasno konstatiral, da je vlada pri volitvah dosegla absolutno večino 162 glasov. Ker je vlada dobila zaupanje naroda, nadaljuje zato svojo dosedanjo politiko v smeri in pravcu začrtanega programa, *ki bo še bolj povdarjal in počrtaval politiko Narodnega bloka.* Vlada ne predloži sedaj svojo ostavko in vodi posle vse do sklicanja in otvoritve narodne skupščine, ker do tega dne še traja njen volilni mandat. Ker je vlada dobila mandat za svojo politiko od naroda in ker ima zagotovljeno večino v parlamentu, *je vlada odločena neovirano in z vso odločnostjo nadaljevati svoje delo v začrtani smeri.*

Vladni krogi trde, da vlada formelno odstopi nekaj dni pred sklicanjem narodne skupščine. V novo *delovno vlado Narodnega bloka* vstopijo najbrže vsi dosedanji ministri. Mogoče se izvrše nekatere osebne spremembe.

V smislu kraljevega ukaza in na temelju ustave se sestane nova narodna skupščina k otvoritveni seji dne 7. marca t. l.

V političnih krogih vlada veliko zanimanje za današnjo sejo glavnega odbora Davidovićeve demokratske stranke. Za jutri je sklicana seja načelnikov opozicijonalnih strank. Iz vrst opozicije je izvedel naš dopisnik, *da namerava opozicija skleniti popolno abstinenco od parlamentarnega dela.* Kot vzrok navajajo to, da je opozicija kot poprejšnja večina v parlamentu bila »z nasiljem« od strani vlade potisnjena v manjšino. Danes je ugotovljeno, da ima vlada 162 poslancev, opozicija pa 153, torej ima vlada večino 9 glasov ter bo lahko neovirano delovala. Rezultati volitev so izzvali v opozicijonalnih krogih veliko razočaranje in še do danes ni med opozicijonaci prave orijentacije. Nekateri živahno zagovarjajo idejo abstinence. Politični krogi pa dvomijo, da bi opozicija kompaknto izvajala to abstinenco, ker nima od tega nikakih koristi, pač pa da iz rok kontrolo nad vladinim poslovanjem.

„Celjski dom" pred avstrijskim parlamentom.

— **Dunaj**, 11. februarja. (Izv.) Nemškonacijonalni poslanci, znani hujskač proti Koroškim Slovencem prof. dr. Angerer, Grailer, Kliemann in tovariši so včeraj predložili narodni skupščini interpelacijo glede »Nemške hiše v Celju. Interpelacija naglaša, **da je avstrijska vlada na pritožbe radi ponovnega preganjanja nemške manjšine v Jugoslaviji in na svojo intervencijo dobila od beogradske vlade zagotovilo, da bodo v bodoče vpoštevane pravice, ki jih jamčijo Nemcem mednarodne** pogodbe. Klub temu je bila »Nemška hiša« v Celju po jugoslovenskih oblasteh protipostavno odvzeta in izročena v last in posest v ta namen ustanovljenemu društvo »Celjski dom«. Interpelacija dalje navaja, da je ta dom leta 1898. sezidalo društvo Deutsches Haus. Dom je bil zbirališče celjskih in okoličanskih Nemcev. Ker društvo ni moglo z denarnimi sredstvi vzdrževati doma, je bilo poslopje prodano 11 članom društva. (Interpelacija zamolčuje previdno dan in leto!) Mestni magistrat je potrdil prodajo doma in lastnina je bila prepisana na 11 lastnikov. Predsednik društva »Deutsches Haus« je 14 dni pozneje dobil obvestilo, da je v smislu srbskega zakona dom kot lastnina državi sovražnih oseb stavljen pod nadzorstvo in sekvester. Interpelacija dalje navaja, kako je sedaj prešel celjski dom v posest in last društva »Celjski dom«.

Interpelantje vprašujejo, jeli ta zadeva znana avstrijskemu zunanjemu ministru in kaj namerava ukreniti v zaščito nemške **manjšine v Jugoslaviji?** Interpelantje končno **zahtevajo, da mora avstrijska zvezna vlada** apelirati na Društvo narodov, ki naj prisili jugoslovensko vlado, da spoštuje pravice narodnih manjšin v Jugoslaviji. (Kaj pa pravice koroških Slovencev? Uredn.)

VLADINE ODREDBE PROTI LAŽNJIVEMU TISKU.

— **Beograd**, 11. febr. (Izv.) Ministrstvo notranjih del je odredilo podrejenim oblastem, da nastopajo z vso odločnostjo proti elementom, ki širijo po državi lažnjive vesti o volilnih rezultatih in s tem skušajo izzvati nemire, odnosno zbegati prebivalstvo. Ugotovljeno je, da je glavni razširjevalec teh vesti Ljuba Davidović, ki ne more preboleti velikega poraza opozicije. V Zagrebu so te lažnjive vesti zelo vznemirile prebivalstvo in republikanci so se snoči pripravljali na demonstracije, ki pa jih je policija pravočasno preprečila. Beogradske politične oblasti so včeraj zaplenile blokaško »Pravdo«, glavni Davidovičev organ »Demokratijo« in zemljoradniške »Novosti«. To je bilo v interesu javnega mira in reda.

GOSPODARSKI BOJ MED ROMUNIJO IN NEMČIJO.

— **Bukarešta**, 11. febr. (Izv.) Zunanji minister Duca je obvestil nemškega poslanika Freytaga, da namerava romunska vlada proti Nemčiji odrediti gospodarsko finančne represalije, ker se Nemčija brani izplačati za časa okupacije zaplenjene romunske bankovce in je Nemčija pripravljena le Romunski plačati svoto, ki je določena v Davesovem načrtu. Romunska vlada najbrže odpokliče svojega poslanika v Berlinu. Na nemško blago je določila najvišje carinske tarife. Blagovni promet med Romunsko in Nemčijo je že danes popolnoma ponehal. Velike tvrdke in tovarne so stornirale svoja naročila, odnosno dobave. V trgovskem svetu je zavladala velika zmeda.

VELIKI VIHARJI NA ANGLEŠKEM IN V AMERIKI.

— **London**, 11. februarja (Izv.) Na otokih Velike Britanije so nocoj divjali siloviti viharji, ki so povzročili ogromno škodo. Reka Temsa se je spremenila v pravo morje ter je prekoračila bregove. Povzročila je veliko škodo. V notranjosti dežele so potoki zmali s seboj živino in so podrli več vasi.

— **Newyork**, 11. februarja (Izv.) Radi viharnega vremena in neprodirne megle je bilo tu veliko nesreč. Goste megle se vale od Atlantskega oceana proti mestu. Več vlakov je trčilo. Pri tem je bilo več oseb mrtvih in težko ranjenih. Na Wallstreetu je začela goreti podzemska železnica. Med potniki je nastala velikanska panika. Na odprtem morju je radi goste megle trčilo več parnikov.

— **Atene**, 10. febr. Italijanska tovorna ladja »Zara« z 250.000 ton cementa je pri Krfu na potu proti Patrasu prišla v viharni vrtinec ter se potopila. Posadka broječa 23 mož se je skušala rešiti, toda je tudi utonila. Ta je samo en primer.

RADI STANOVANJSKE ODPOVEDI V SMRT.

— **Zagreb**, 11. febr. (Izv.) V svojem stanovanju se je danes zjutraj zastrupil višji inšpektor drž. železnic Petar Ljudevit Stagelšmid. Vzrok je odpoved stanovanja

PAPEŽEV OSTRI NAPAD PROTI FRANCIJI.

— **Rim**, 11. febr. (Izv.) Neobičajno ostri govor papežev, naperjen proti Franciji, je izzval najživahnejše komentarje v diplomatičnih krogih. *Ostri ton govora pomeni izbruh resnega konflikta med Vatikanom in Francijo.* Govor je največje politične važnosti. Papež že kmalu ni kake države tako direktno napadel kot Francijo. Papež je v ogorčenem tonu zavračal očitke francoskega min. predsednika Herriota, da je sveta Stolica povsod podpirala centralne oblasti in da se ni zavzemala za Francijo in Belgijo, osobito ne za belgijsko duhovništvo, katero so preganjali Nemci za časa okupacije.

Glavna karakteristika zmage Narodnega bloka.

Zajezitev Radićevega republikanskega gibanja na Hrvatskem. — Krivičnost volilnega zakona. — Nujna potreba spremembe volilnega reda.

Prosvetni minister Svetozar Pribičević je objavil v beogradski »Reči« članek o karakterističnih momentih sijajne volilne zmage Narodnega bloka. Prosvetni minister v članku naglašava v prvi vrsti, **da so volitve prinesle v glavnem rezultatu korist Narodnemu bloku v tem smislu, da je Radićevo republikansko gibanje na Hrvatskem zajezeno in ustavljeno** in da je HRSS zelo mnogo izgubila na svojem terenu po hrvatskih in slavonskih selih, kjer je bilo poprcje jedro in kader stranke. HRSS je izgubila na Hrvatskem sedem mandatov in to je zelo važno. Radić se je vedno bahal, da kamor on švigne z okom, tam se zbero Hrvati s skokom. Radić je nekoliko nadomestil svoje izgube v Bosni in Hercegovini, v Dalmaciji in v Sloveniji, **toda glavno je, da je njegova glavna sila na Hrvatskem oslabljena.** Dalje je tudi zelo značilno, **da sedanji Radićev parlamentarni klub ne bo več tako kompakten, kakor poprejšnji, ker danes so izvoljeni različni Trumbići, Bazale, Polići in slične zajedničarske veličine, ki žele** Radića potisniti v ozadje in si sebi priboriti vodstvo HRSS.

Lepi uspehi samostojne demokratske stranke so iznenadili politične kroge v Beogradu, ker ni niti enega poslanca SDS, ki bi bil izvoljen po milosti zakona — t. j. brez količnika le po ostanku. Zanimivo je pripomniti, **da je nosilec dr. Krizman dobil nad 9000 glasov, a je dobil samo en mandat, da je poslanec Večeslav Wilder v Bjelovaru s 14.000 glasovi** dobil ravnotako en sam mandat. **Že iz tega se jasno vidi krivičnost volilnega zakona!** Dočim je g. dr. **Krizman z 9000 glasovi** dobil samo 1 mandat, je nasprotno g. Milan Grol s 6000 madžarskimi glasovi v Subotici dobil 2 mandata. Dočim je Večeslav Wilder s 14.000 glasovi dobil samo 1 mandat, je nasprotno dr. Voja Veljković v Podrinju dobil s 7000 glasovi 2 mandata, a g. Aleksa Žujević z 12.000 glasovi celo štiri mandate. Treba je še pripomniti, da je dr. Edo Lukinić v zagrebški županiji dobil na 28.000 glasov samo 3 mandate. **V Sloveniji je g. dr. Gregor Žerjav v ljubljansko - novomeškem okrožju dobil 1 mandat na 10.000 glasov, a g. dr. Pivko 1 mandat na 9000 glasov.** Sedanji volilni zakon je največ škodoval baš samostojnim demokratom. **Dočim sta potrebovala Korošec in Radić samo 7000 glasov za 1 mandat, je bilo potreba samostojnim demokratom istočasno 9 do 10.000 glasov.**

Volilni zakon je torej pogodil našo stranko ter oškodoval državo in njene interese. Zato moramo nujno zahtevati spremembo volilnega zakona.

Z volilnimi rezultati so nekatere plemenske in verske stranke, tako Radićeva in Koroščeva, oslabljene, a druge so popolnoma strte. Zmagala je ideja edinstva, a separatizem je poražen! Nikdo naj se ne vara! Narod je glasoval za radikale in samostojne demokrate zato, ker je bil prepričan, da bodo oni branili edinstvo do srkajnosti in ne samo branili, nego ga tudi izvedli z vsemi konsekvencami. Napredek samostojno demokratskih glasov je tako velikanski, da se ga ne more prikriti niti zatemneti. Ni to napredek samo v številu glasov, nego je glavni napredek v tem, da je samostojno demokratska stranka z volitvami priborila tak položaj, ki odgovarja nje stanju in položaju v narodu. **Z volilnimi rezultati je postala SDS prava jugoslovenska stranka in ona edina ima v svojem klubu Srbe, Hrvate in Slovence** (12 Srbov, 8 Hrvatov in 2 Slovenca). Ona zastopa idejo nacijonalnega edinstva in ona je nje pravi reprezentant. V tem je naša velika moralna in politična zmaga brez ozira na naše število glasov.

Koncem članka poziva prosvetni minister in vodja SDS Svetozar Pribičević samostojne demokrate, da takoj po volitvah razvijejo najžilavejšo akcijo za strankino solidno organizacijo ter tako pripomorejo še do večje zmage.

Politične vesti.

= **Doslednost pa taka!** Včeraj je imel dr. Ravnihar svetel moment in je napisal: Zmaga nacijonalnega bloka je **brezdvomna in s tem dejstvom treba računati.** Tudi ni nikomur pomagano, če bi se hotelo omalovaževati zmage nacijonalnega bloka vsled dejstva, da ni bila dosežena ravno na najbolj korekten način. **Dejstvo zmage je tu in je po svojem efektu močnejše kot pa vse debate o nasiljih, ki so zmago omogočile...** Vlada radikalov in samostojnih demokratov je sedaj **trdno inštalirana** in to je prvi efekt zmage... Avtoriteta Pašića je sedaj tako visoko dvignjena, da saj v najbližnjem času ni pričakovati posebnih iznenadenj.« — Danes pa **preklicuje** isti mož, ker so ga očividno njegovi novi klerikalni zavezniki prijeli za ušesa, kar je včeraj napisal in izjavlja: »Popravljamo uvod včerajšnjega članka in pravimo: »Zmaga nacijonalnega bloka ni brezdvomna, temveč samo vlada izjavlja tako. In ker smo mnenja, da bo znala vlada svojo izjavo uveljaviti in da se ne bo ustrašila nobenih sredstev, smo uverjeni, da bo zmaga Nacijonalnega bloka dejstvo, pa če prav nekorektno dejstvo.« Pač močno hrbtenico ima dr. Ravnihar, ki danes slovesno preklicuje to, kar je napisal včeraj!

= **Razmerje med demokratsko in kmetijsko stranko.** Somišljenik nam piše: Med klerikalci in samostojno kmetijsko stranko se je vršila, kakor je znano, dolgotrajna borba radi posesti »Kmetijske družbe«. Klerikalci so zahtevali, naj se izvedejo volitve v odbor »Kmetijske družbe« z novimi delegati, ki jih izvolijo podružnice, kmetijci pa so zastopali stališče, da se morajo volitve v ta odbor izvršiti z delegati, ki so jih podružnice izvolile v to svrho l. 1923. Korošec-Davidovićeva vlada se je postavila seveda na klerikalno stališče, kakor so to zahtevali klerikalci. Toda, še predno se je mogla ta stvar izvršiti, je padel Korošec-Davidovićev kabinet in prišla je na krmilo sedanja vlada Narodnega bloka, ki je priznala zahtevo kmetijcev za utemeljeno in odredila volitve v »Kmetijsko družbo« s starimi, že pred leti izvoljenimi delegati. Na tej podlagi so se potem vršile volitve. Toda tudi pri teh volitvah bi bili kmetijci propadli, ako bi jih v odločilnem trenotku ne podprli **demokratje.** Volitve na korist kmetijcem so namreč odločili delegatje ljubljanske podružnice »Kmetijske družbe«, ki so bili vsi **demokratje.** Ne da bi zahtevali za-se kakih koristi ali koncesij, so **volili, zavedajoč se, da gre za protiklerikalno stvar in da je njih dolžnost, da pomagajo streti klerikalno nadmoč, brez vsakih pridržkov kmetijske kandidate.** — In kako so jim kmetijci poplačali njih dragoceno pomoč, ki je edino omogočila, da so dobili v posest **»Kmetijsko družbo«? S tem, da so v nedeljo v Ljubljani glasovali za klerikalca dr. Korošca, za tistega, ki jim je hotel odvzeti »Kmetijsko družbo« in mu pripomogli do zmage in da so še povrhu z istimi klerikalci sklenili pakt tudi za ljubljanske občinske volitve, da tako še v ljubljanskem občinskem zastopu pomorejo klerikalcem do zmage!** Tako povračajo kmetijci demokratom in vladi Narodnega bloka usluge in dobrote! Treba si je to dobro zapomniti. Ako ne preje, čez sedem let vse prav pride! V prihodnje si demokratje dobro premislijo, predno bodo še podpirali kmetijce v borbi za »Kmetijsko družbo«.

= **Odmevi naših volitev v češkoslovaški javnosti.** Praški »Narodni Listiy« priobčujejo rezultate naših volitev in pišejo med drugim: »Vsekakor so prinesle volitve **normalizacijo** razmer v skupščini in nudijo možnost, **da se po 5 letih brezplodnih kriz začne doba resničnih parlamentarnih vlad in da bo narodna skupščina res delazmožna.** To je velik uspeh. Praktično pomeni nova skupščina veliko **normalizacijo razmer** in možnost delovanja, kakor tudi možnost močne vladne večine. Proti trditvam, da je vlada izvajala nad opozicijo nasilje in da so se volitve vršile pod bajoneti itd., govori dejstvo, da se je udeležilo volitev 800.000 volilcev več nego l. 1923 in da so dale večino mandatov Pašiću in Pribičeviću.

= **Povsod klerikalne laži.** Glasilo slovaških klerikalcev »Slovak« poroča z debelimi črkami o novi **zmagi klerikalcev** in radićevcev. Klerikalni generalni štab je poslal svojim prijateljem na Slovaško popolnoma izmišljeno poročilo, da je dobil Korošec mnogo več glasov, nego pri zadnjih volitvah. Tudi Radiću so dali naši klerikalci več glasov. Glede Srbije pa poročajo Hlinkovim rimovcem, da je ostal položaj neizpremenjen. V lažeh so klerikalci res mojstri.

= **Odgovor »Slovencu«.** Ta list vprašuje velikega župana g. dr. Baltiča, zakaj je vlada naročila zapleniti liste, ki lažno poročajo o izidu volitev. Na to mu odgovarjamo: pač zato, ker je lažnjivo poročanje nemoralna in kaznjiva stvar. **Opozicija je pograbila po tem sredstvu, da izbriše svoj poraz in da opeharjene mase vsaj v prvem trenotku potrošta!** Da je temu tako, sveči tudi zagrebški »Obzor«. Ta list je prva dva dni tudi pisal, da vlada ni dobila večine in da so objave notranjega ministrstva potvorjene. **Danes pa priznava »Obzor« sledeče: »Istina je, da vlada ne može imati 170, nego da se vjerovatno broj vladinih mandata kreče izmedju 155—165. Većina parlamenta jest 157«.** Vidite, tako je s poročanjem ljubljanskega »Slovenca«! Kdo pa popravi sedaj obrekovanje vlade in notranjega ministrstva od strani »Slovenca« pred našo javnostjo in med našim preprostim narodom? Potvora je tu, kleveta se je širila, laž in grdobija se je storila! Sedaj naj pomaga svoboda tiska, da se krivci takih podlih časnikarskih dejanj ne kaznujejo in ne pritirajo pred sodišča! In vlada naj ne ima pravice niti zapleniti takega lažnega lista in zatvoriti pokvarjene poročevalce!? Pa bo zopet »Slovenec« lagal, da so na njegovi strani inteligenti in ljubljanska univerza ter bo na ta način v svoje blato tiral naš najvišji kulturni institut! Kaj g. Šerko? Še eno izjavo! Pa o tem »naprednem«, svetlem, »kulturnem« poročanju ljubljanskega »Slovenca«!

= **Zlobno zlagane vesti.** Dunajska »Die Stunde« prinaša iz Zagreba to-le poročilo: V političnih krogih je vzbudila objava »Hrvata« o volilnih rezultatih ogromno senzacijo. List navaja statistiko volilnih žrtev. Glasom te statistike je bilo ubitih na Hrvatskem 27 kmetov, 43 težko ranjenih in nad 200 zaprtih. Pri volitvah je sodelovalo toliko vojaštva, žandarjev in policistov, da je prišel na tri volilce po en vojnik. (Ta je pa debela! Na Hrvatskem je nad 300.000 volilcev, torej bi moralo biti tam nad 100.000 vojakov! Toliko pa jih nimamo v celi državi! Ured.) Oblasti so konfiscirale list in uvedle kazensko postopanje proti odgovornemu uredniku. — Tako poroča dunajski list iz Zagreba. Naravno, da bo inozemstvo verjelo tej gorostasni laži in kleveti ter si temu primerno ustvarilo sliko o naši državi. Naknadno pa bo morala naša država trošiti milijone propagandnega denarja, da izbriše te slabe utise, ki jih povzročajo brezvestni in protidržavni elementi po naših opozicijonalnih redakcijah. Isto dela v Ljubljani »Slovenec«, ki je te dni tako nesramno begal in lagal našo javnost s pravljico o potvorjnih uradnih poročilih glede izida volitev in o neznanskih nasiljih, ne da bi pri tem navedel en sam, uradno ugotovljen in nepristransko dokazan slučaj terorja! **In vpričo tako brezstidne opozicijonalne žurnalistike se najde ljubljanski univerzitetni profesor, da glasuje za dr. Korošca!**

= *Službena ugotovitev o izidu skupščinskih volitev.* Veliki župan dr. Baltič nam je poslal to-le službeno ugotovitev: Glasom brzojavnega obvestila ministra za notranje posle z dne 9. februarja 1925, K. broj 550 je približno izid sedanjih volitev v narodno skupščino ta-le: *Za sedaj je sigurno izvoljenih radikalov 140; samostojnih demokratov 22; Davidovićevih demokratov 37; Slovenska ljudska stranka 20; Radićevcev 67; džemijet 1; črnogorskih federalistov 3; Jugoslovenski muslimanski klub 15; Nemcev 5; zemljoradnikov 4; Samostojna kmetska stranka 1.* Vsake druge podatke o volilnih rezultatih je smatrati *za tendencijozne in lažne.* Event. korekture morejo biti samo v korist vladne večine.

Volilni okrožje Maribor—Celje.

Voli 15 poslancev. — Volitev se je udeležilo 99.674.

Volilni okraj	[illegible]	Radić	Hartner	Pivko	Zagorski	Pucelj	Makuc	Schauer	Ravnik	Korošec	Hribar	Nösterdorfer	Štrbenac	Marković
Brežice	2177	1090	15	417	16	674	78	53	36	146	4	59	3	54
Celje	5621	497	19	1223	25	466	88	499	79	614	15	127	7	330
Dolnja Lendava	1668	2054	336	551	26	16	8	21	200	29	93	11	29	91
Konjice	2239	164	9	334	17	73	23	427	11	97	4	13	6	17
Laško	3139	274	15	785	29	126	1107	65	30	204	10	160	9	57
Ljutomer	3723	262	19	561	14	440	27	641	63	24	6	6	4	49
Maribor, desni breg	3636	1137	20	598	30	216	281	436	118	550	63	102	11	156
Maribor, levi breg	71[illegible]4	1828	29	1299	52	326	207	1033	298	856	18	42	21	657
Mozirje	1839	280	18	217	14	17	—	1	2	13	3	20	—	64
Murska Sobota	2622	4385	1438	918	[illegible]	22	25	126	88	79	48	18	74	297
Ormož	2620	250	9	463	12	207	9	34	20	12	1	2	4	18
Prevalje	1156	503	4	188	16	11	71	70	33	642	13	178	5	45
Ptuj	5113	1413	21	532	21	353	31	399	78	231	58	21	7	69
Slov. Gradec	3583	718	23	506	21	112	57	428	27	565	13	260	8	157
Šmarje	4138	1147	24	557	29	551	97	111	10	35	1	31	5	43
Skupaj ...	5[illegible]678	163[illegible]2	199	9239	370	3615	2211	4347	1088	40[illegible]9	355	1050	193	2137

Količnik znaša 6230.

Dr. Otokar Rybař.

Vprašanje vojne odškodnine za Primorce.

Poročila o konferenci v Benetkah so vzbudila pri mnogih Primorcih, naših državljanih, nado, da se bo pri tej priložnosti reševalo tudi vprašanje odškodnine za vojne škode, ki so jih pretrpeli na Primorskem. Od vseh strani so dohajala pisma in rezolucije in zopet in zopet so se mi stavljala vprašanja, na katera sem z ozirom na sedanje pravno stanje, moral, žal, negativno odgovoriti.

Ker taka vprašanja še vedno prihajajo in ker se celo z izvestne strani — ne vem, ali iz zlobe ali iz neznanja meni pripisuje krivdo, da se to vprašanje ni še rešilo v prilog Primorcev, — naj mi bo dovoljeno razložiti pravo stanje stvari.

Za rešitev vprašanja, ali pristoja vojnim poškodovancem pravica do odškodnine, prihajajo v poštev mednarodne pogodbe in notranje zakonodavstvo.

Nekateri zastopajo stališče, da pripada Primorcem pravica do odškodnine že na podlagi mirovnih pogodeb. V tem oziru treba pred vsem imeti pred očmi, da so po mirovnih pogodbah Avstro-Ogrska in njeni zavezniki dolžni plačati odškodnino le za one škode, ki so nastale v tistih zavezniških deželah, s katerimi je bila Avstro-Ogrska v vojni. Primorci pa smo bili avstrijski državljani in vsled tega za škode, ki smo jih mi v vojni pretrpeli, ni priznana v mirovnih pogodbah **nikaka odškodnina.** Tudi se ne sme prezreti, da mirovne pogodbe ne priznavajo odškodnine naravnost **poškodovancem,** temveč **zavezniškim državam.** Ali in v koliko vsaka zavezniška država po tem odškoduje svoje državljane in kako vporabi njej priznano odškodnino, to je notranja stvar dotične **države.**

Primorci pa so se nadejali, da se to vprašanje zamore vendarle za nje ugodno rešiti s posebno mednarodno pogodbo, ki bi se sklenila med našo državo in Italijo.

Možnost za tako pogodbo je v resnici obstajala. Gledé tujih državljanov priznava namreč toliko Italija (čl. 2. namest. odloka od 27. marca 1919 C. št. 426) kolikor naša država (Čl. I uredbe od 30. junija 1920 C.) možnost, da se jim izplača odškodnina, ali **to le pod pogojem, da se v tem oziru sklene pogodba.**

Take pogodbe pa naša država ni hotela skleniti. Navodila, ki so jih v tem oziru dobile naše delegacije za pogajanja z Italijo, so bile popolnoma jasne, namreč negativne in zato mi je nerazumljivo, kako se more meni očitati, da nisem skrbel za Primorce. Ne samo, da se mora vsak delegat držati dobljenih navodil; v navzočnem slučaju je bilo sploh nemogoče zahtevati od Italijanov kako izjavo, ko je delegacija imela jasen nalog, da za našo državo ne sme v tem oziru prevzeti nikake obveze. Brez reciprocitete pa je izključeno doseči kako koncesijo.

Vkljub temu sem jaz vendar pri Italijanih povpraševal, kako je razpoloženje na njihovi strani, in sem dobil odgovor, **da Italija take pogodbe ne želi.** Za vsakogar, ki pozna razmere, je ta odgovor tudi razumljiv.

Pri soglasnosti obeh strank o tem, da se pogodba **ne sklene,** je seveda vsako pogodbeno reševanje tega vprašanja nemogoče.

Ni mi pa menda treba izjaviti, da bi jaz — in gotovo vsak naš delegat — z največjim veseljem poskušal rešiti to vprašanje pogodbenim potom z Italijo, ako se mi od pristojne strani dá pooblastilo, da prevzamem tudi za našo državo obvezo za odškodovanje Italijanov na našem ozemlju.

Dokler tega ni, ne preostaja Primorcem, našim državljanom, druga pot nego apel na našo državo. Kaj določajo v tem oziru naši zakoni?

Po čl. I. uredbe o vojni odškodnini od 30. junija 1920. l. z dopolnili od 22. oktobra 1920 l. imajo pravico na vojno odškodnino samo **prejšnji državljani in ščitniki Kraljevine Srbije in Črnegore** in podaniki tistih zavezniških držav, ki so kot vojni obvezanci srbske in črnogorske vojske sodelovali v vojnah 1914—1920 l. Prečani in seveda tudi Primorci so tukaj izključeni.

Ko se je ta uredba l. 1922 v skupščini novelirala, so nekateri slovenski poslanci predlagali, da se tudi prečanskim vojnim oškodovancem prizna pravica do odškodnine. Kakor je pa menda znano, vsi ti napori niso imeli drugega uspeha, nego da se je ta pravica priznala le še tistim, ki so stanovali vzdolž bojišč napram Srbiji in Črnigori.

Gledé ostalih naših državljanov je bilo sprejeto samo neko priporočilo vladi, naj to vprašnje tudi za nje uredi. To se pa do danes ni zgodilo.

Razlogi, ki so bili za to navedeni, so menda znani. Reklo se je, da še srbski in Črnogorski poškodovanci, za katere vendar naša država na podlagi mirovnih pogodeb dobiva reparacije, niso do sedaj še skoro nič dobili. Za prisojene odškodnine sprejeli so namreč le državne obveznice, katerih tečaj na borzi pa znaša približno 14%, tako da za nominalnih 1000 Din dobivajo v najboljem slučaju 140 Din. Oni imajo sicer po zakonu pravico, da za eden del svoje odškodnine naročijo robo v Nemčiji na račun reparacij. Kakor je pa znano, mogli so se poškodovanci tudi te pravice poslužiti do sedaj le v neznatni meri, ker absorbirajo državna naročila skoraj ves naš kontignent.

Po § 18 zakona o vojni odškodnini moralo bi se celo 50% nemških reparacijskih plačevanj rezervirati za privatne poškodovance; no, državne potrebe, zlasti za prometno ministrstvo, so tako nujne in tako velike, da je morala državna uprava odložiti izvršenje privatnih naročil na poznejši čas. In tako čaka največji del srbskih in črnogorskih poškodovancev še danes zastonj na plačilo svojih odškodninskih terjatev.

Z ozirom na tako nepovoljno stanje odškodninskega vprašanja srbijanskih in črnogorskih poškodovancev odbili sta do sedaj vlada in skupščina reševanje tega vprašanja za bivše a. o. državljane.

Ali bo mogoče v prihodnje v tem oziru doseči kako boljšo rešitev za Primorce, to je vprašanje, za katero se treba obrniti na pristojne činitelje; toliko pa je menda nedvomno, da je nemogoče zahtevati od Italijanov, naj izplačajo našim državljanom vojne odškodnine, ako pri nas ne samo ne obstoji reciprocitet gledé italijanskih državljanov, temveč se ne plača odškodnina niti lastnim podanikom.

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

DRAMA:

Začetek ob 20. zvečer.

Torek, 10. februarja: Zaprto.
Sreda, 11. februarja: »Izgubljene duše«. D.
Četrtek, 12. februarja: Zaprto. (Generalka.)
Petek, 13. februarja: »Rosmersholm«. Premijera. Red F.
Sobota, 14. februarja: »Stričkove sanje«. C.

OPERA:

Začetek ob pol 20. zvečer.

Torek, 10. februarja: Baletni večer N. Kirsanove in A. Fortunata. Izven.
Sreda, 11. februarja: »Jenufa«. Red C.
Četrtek, 12. februarja: »Traviata«. Red B.
Petek, 13. februarja: Zaprto.
Sobota, 14. februarja: »Don Juan«. Red A.
Nedelja, 15. februarja: Ob 15. uri popoldne »Trubadur« Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izven.

* * *

ŠENTJAKOBSKI GLEDALIŠKI ODER V LJUBLJANI.

Začetek ob 20. zvečer.

Sobota, 14. febr.: Vražja misel.
Nedelja, 15. febr.: Vražja misel.

* * *

— **Marijonetno gledališče.** Po enoletnem premoru se zopet otvarja »Slovensko marijonetno gledališče«, ki ga je sedaj prevzelo telesnokulturno društvo »Atena« in ki bo uprizorilo svoji otvoritveni slavnostni predstavi v nedeljo 15. tm. ob 3. in 6. popoldne v ortopedični dvorani Mladike. Na sporedu je poleg dr. Lahovega »Prologa« pravljična igra »Princ Rožencvet in Lilijana« ki se odlikuje po čarobno pestri in slikoviti vsebini. Med odmori svira duet vijoline in klavirja. Tako ima naša deca in mladina spet svoje zatočišče, ki je bilo že tako priljubljeno in ki bo znova napolnilo svoj novi hram s pričakovanja polnim, umetnosti željnim mladim občinstvom.

— **Premijera v ljubljanski drami.** V petek dne 13. t. m. ob 20. zvečer bo v tukajšnjem dramskem gledališču premijera Ibsenove drame v 4 dejanjih »Rosmersholm«. Sodelujejo gg. Marija Vera, Medvedova, Levar, Skrbinšek, Putjata, Rogoz. — Režira gospa Marija Vera.

— **Tkalčičev komorni trio** (Huml, Tkalčič, Ličar) priredi v ponedeljek 16. tm. v Filharmonični dvorani svoj koncert s sledečim sporedom: Saint-Saens: Trio F-dur, Beethoven: Trio B-dur, Dvořak: Dumki. Te tri skladbe svetovnega slovesa, izvajane po umetnikih najboljšega glasu, so nam porok, da bode nam nudil veliki mojster na čelu Tkalčič z obema tovarišema najplemenitejši užitek na tem svojem koncertu. Posamni sedeži se dobivajo v Matični knjigarni, abonentom se dostavijo vstopnice na dom.

323—n

— **Dr. I. Plečnik:** *Repetitorij Anatomije V. Živčevje.* Splošna knjižnica. Zvezek 44. V Ljubljani, 1925. Založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Strani 126. Cena brош. Din 36. — V nadaljevanju serije kratkega Repetitorija Anatomije je sedaj izšel v založbi Zvezne tiskarne in knjigarne že V. zvezek, ki obravnava živčevje. Preostaja le še VI. zvezek: Čutila, ki je v tisku, pa bo ves sistem anatomije v obliki repetitorija zaključen. Dosedaj izišli zvezki tega repetitorija so že pokazali, da je knjiga praktičen in pregleden vademecum za kolegije in rigoroze, kakor tudi priročna knjiga za praktične medicince. Čim izide še VI. zvezek, kateremu bo dodan splošen uvod in stvarni register, bo vseh šestero zvezkov vezanih v enotno knjigo. Dobivalo pa se bo tudi vsak zvezek broširan zase. Naročila sprejema založnica Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marijin trg št. 8.

— **Razstava italijanske žurnalistike v Florenci.** Z drugo mednarodno književno razstavo, ki se otvori v Florenci meseca aprila, bo združena razstava italijanske žurnalistike, ki bo obsegala tri oddelke. Zgodovinski oddelek bo kazal pričetek italijanskih novin, patrijotične novine iz »Risorgimenta«, liste emigracije in vse časopise iz zadnje vojne. Oddelek, predstavljajoč sedanjost, bo vseboval zbirko vseh političnih listov in periodičnih publikacij v Italiji in v kolonijah. Tehnični oddelek bo obsegal razne naprave in službene sisteme, tisk in ilustracijo listov.

Ibsenov Rosmersholm.

Mnogo žensk je ustvaril Ibsenov genij, zanimivih in lepih, vsaka išče na svoj način ono »čudežno« v življenju: išče svobode in ljubezni. Ali mala, otroška Hedvik in velika, pogumna Rebeka nas najbolj gineta in privlačujeta Obe resnični zmagovalki. Obe izpolnita sami oni »čudež« ljubezni, žrtvujoči svoje življenje za ljubezen.

Rebeka se je rodila izven zakona. Bila je otrok kratkega intimnega razmerja gospe Gamwik in doktorja Westa, visoko gori v Finmarkah. Tam, kjer v zimskem času divjajo viharji, katerim se človeške moči zaman zoperstavljajo, tam jo je vihar človeške spolne strasti slučajno zanesel v življenje. Doktor jo je pozneje adoptiral in v svojih lastnih svobodnih nazorih vzgojil.

Taka pride Rebeka po smrti drja Westa na Rosmersholm k pastorju Rosmerju in njegovi bolehni ženi Beati. Rosmersholm: od pamtiveka dom nravnosti in reda, tradicije in profinjene kulture! Na Rosmersholmu mali otroci, kar pomnijo ljudje, ne kriče, in se odrasli ne smejejo. Rebeka pa, v svojem naivnem egoizmu, v svoji samozavestni drzkosti vidi in čuti samo, kako lahko ji bo, prisvojiti si Rosmersholm in njegove prebivalce. In res: Rosmer, ki pod vplivom preperelih tradicij svojih umrlih prednikov in njih zaprašenih slik na stenah doslej ni mogel osvoboditi svoje lastne volje in duha — Rosmer postane malo po malo pod njenim vplivom svobodomislec, opusti svojo cerkveno službo in hoče osvobiditi, oplemenititi in osrečiti vse ljudi. Slabotna, živčnobolna Beata pa se podvrže v najkrajšem času sugestivni moči Rebekine volje tako, da postane vosek v kruto energičnih njenih rokah. Rebeka, ki ne pozna tradicij, ki nima smisla za mračne predsodke podedovanih družinskih nazorov, pade v potemnele sobe na Rosmersholmu kakor spomladanski veter, ki odpahne vsa okna na široko in prinaša svetlobe, solnca in cvetja. Rosmerja zdramijo luč in vonjave, da zahrepeni po svobodi in radosti, Beata pa omamljena zgubi zadnji svoj življenjski odpor.

Zdaj pa se zodi še nekaj, kar je usodepolno za vse tri: Rebeko zgrabi nepremagljiva, brezmejna strast za Rosmerjem. Ona pa ve, da je tudi v Beati silno, živčnobolno, nimfomanično poželjenje napram njemu, ve pa tudi kako profinjenega, tankočutnega Rosmerja to muči in odbija. Zato se ne izda in skrije vse svoje vroče poželjenje kakor roparska mačka, ki preži mirno na plen in instinktivno skriva svoje krempljе pod mehko šapico. In začne se borba — med Beato in Rebeko — duševna borba — tiha in kruta. Volja in želja se ločita v Rebeki, želja je močnejša in proti njeni volji, korak za korakom spelje ubogo Beato v mlinski potok.

Ibsenova drama »Rosmersholm« se začenja leto dni po teh dogodkih. Pomembna je takoj prva scena, kjer Rebeka sedi poletnega večera pri oknu in šiva tisti belkasti, mehki, veliki šal — ki je skoraj dovršen — simbol njenega življenja — ki se ima končati. Ona tega še ne ve, kakor tudi ne sluti, da bo v malo dneh ta šal njen mrtvaški prt. Tu pričenja tragedija na Rosmersholmu, ki bi se tudi lahko imenovala »Beatina osveta« ali »Beli konji« na Rosmersholmu.

Beata je mrtva — umaknila se je in glavni njen dedič je Rebeka. Beata je vse njej zapustila, absolutna gospodarica je. In še več. In tisto »več« postane usodno Rebeki. Zapustila ji je Rosmerja, in ta je več in je globlji in divnejši v vseh svojih občutkih, nego je Rebeka slutila, in močnejši in silnejši v svoji mehki duši, nego vsa divjost in strast Rebekinega srca. In zmagovalna, drzna Rebeka si ne upa iztegniti rok po svojem plenu, mirno sedi, in čudi se, in prisluškuje v svojo dušo — kjer se dan za dnem dogajajo čuda. Plemeniti, idealni nazori Rosmerjevega mišljenja so v Rebekini duši vzljubili najnežnejše in najlepše klice. Njeno poželjenje se je pomirilo, njena strast se je polegla, in zdaj je res vzklila v nji ljubezen, čista in velika, tista ljubezen, ki je čudežna, ki noče prav ničesar zase, ki se popolnoma odreka. V tej ljubezni se Rebeka tako popolnoma prepusti Rosmerja, da ji ne preostane prav nič več od njene nekdanje svobodne drzne volje. In ta nova, čistejša Rebeka, gleda oni nekdanji z grozo in obupom v oči in jo zove »morilko«.

»Beli konji« — simbol preteklosti — se zasvetijo pred njenim tesnobnim duhom, krivda, ki zahteva zadoščenje, oživi in se pojavi v bratu mrtve Beate — rektorju Krollu — in ta vrže prve dvome v ravnokar pomirjeno in tako svetlo Rosmerjevo dušo Toda še so trenotki, ko se v Rebekini duši zbudi njena nekdanja pogumna volja do življenja in sreče. Hoče se boriti a ne more. Brez orožja je — ker vso svojo voljo, vsa čustva je dala Rosmerju.

Ko ji Rosmer res ponudi roko in srce, zavriska Rebeka sicer trenutno kakor v izpolnjeni sreči — takoj pa zakriči tudi v obupu — ker le predobro čuti, da ne sme in da ne more nikdar zavzeti Beatinega mesta. Njeno življenje je skaženo — zgubljeno — to čuti Rebeka predobro. Ali vsaj Rosmerju hoče omogočiti pot do svobodnega, radostnega življenja. Zato mu prizna vso svojo krivdo Beatine smrti. Rosmer, ki je od prvega do zadnjega trenutka oboževal Rebeko, je trenutno kakor uničen. On, ki je sanjal, da bo ustvarjal vse naokrog plemenitnike, on vidi le, kako je živela tu. ž njim skupaj, leto in več — zločinka. »Beli konji« se spet prikažejo, drve, in prete. »Ne poznam na širnem svetu ničesar več, za kar bi se izplačalo živeti!« Rebeka, vrni mi vero, vero vate, vero v tvojo ljubezen! Dokaza, dokaza hočem!«

In v kulminaciji tega mrzličnega razdvojenega razpoloženja obeh stopi Ulrik Brendl, nekdanji stari učitelj Rosmerjev, največji idealist-bankroter. Na poti je domov v velik nič, v nirvano. In on jima pokaže pot, ko govori o »neodoljivi potrebi« in o »žrtvi ljubezni«.

Zdaj vidita naenkrat oba tako jasno: Rebeka, ki ve, da ne more živeti z Rosmerjem s svojo krivdepolno preteklostjo — Rebeka, katere prvotna, silna duša je davno že umirala in umrla za Rosmerja, ona se ne premišlja niti trenotek, tudi resnično zanj umreti, da reši s tem njegovo vero v svojo ljubezen; Rosmer pa, ki brez nje noče in ne more živeti — on gre ž njo. Združena in objeta prvič v življenju, gresta vesele volje tja, kjer je brezmejna svoboda in popolna zmaga nad življenjem.

Ibsenu naj bi vse ženske postavile oltarje v svojih srcih — ker on je njih prerok in Mesija, ki je vzel vse grehe od njih.

Marija Vera.

Baletni večer N. Kirsanove in A. Fortunata.

Kirsanova je prva balerina, Fortunato pa ravnatelj baleta beogradske opere. Ruske baletne šole so vzgojile celo vrsto svetovno znanih plesalk in plesalcev. Ruski baletni ansambli in posamni plesalci so bili za Evropo pravo odkritje, zrevolucionisali so Berlin, Pariz, London. Prinesli so čisto novo kulturo plesa, čudovito množino telesne izraževalne plastike. Nacionalni mimični talent in skrbno varovana tradicija plesne vzgoje sta dvignili ruske plesalce skoro nad vse druge. Seveda moramo vpoštevati pa še posebe, rekel bi, satanski temperament, ki tiči v sarmatski krvi in ki je najljubši angelj umetnosti.

Talentirana učenka ruske baletne šole je tudi Nina Kirsanova, ki, po tem, kar sem videl danes, Fortunata občudno nadkrijuje. Izmed pantomimičnih plesov je v prvem delu navdušila Kirsanova v Bakalejnikovi Biblijski igri, ki je bila tudi muzikalno najzanimivejša v prvem delu. V nji je Kirsanova pokazala vso virtuoznost svojih nog in gracioznost vsakega uda svojega telesa. Eksotični kolorit Biblijske igre je bil takorekoč utelešen, vsi gibi, vse klasično lepe kretnje so bile čista muzika. Pri prvih treh plesih je bila glasba preresna, in vsled tega tudi oko ni prišlo do pravega užitka.

V drugem delu sta Adagio in Allegro moderato iz Gounodovega »Fausta« pokazala vso čarobno, romantično gracijo dveh oduševljenih, lepih teles, katerih čaru človek brez volje podleže. Ples obeh je vilinsko lahek telesa valove kot lahek veter, zdi se, da nimajo nikake teže. Vsak gib, vsaka mišica govori, izraz obraza, oči je zvesti odsev plemenitega artističnega občutenja. Kot žareč val pa so planili na nas trije plesi iz Bizetove Karmen. Zlasti Habanera, katere tempo je bil nezaslišan, naravnost blazen. Zdi se mi, da tako silno vroče niti Španci ne občutijo duha svojih plesov, kakor ta dva Rusa.

V »Poloveckih plesih« iz Borodinove opere »Knez Igor« pa si je težko predstavljati samo dva plesalca. Glasba divja (žal, danes nekoliko površno naštudirana), izziva bakanal mase. Vendar sta tudi ta dva plesalca-umetnika pokazala v nji ono zanimivo zmes najvišje rafiniranosti in najdivjejše, prvobitnost, ki je morda za rusko bitje najkarakterističnejša.

Zelo neprijetne so bili silno dolgi odmori med posamnimi točkami, toda, kdor ve, da tudi navidezno kot igrača lahki plesi utrudijo umetnikovo dušo in telo, odpustil je te odmore izlahka. Aplavza je bilo navzlic žalobno prazni hiši zelo mnogo, plesalca pa sta ga tudi čez in čez zaslužila.

—č.

* * *

—° *Svetovni spomenik.* Iz Pariza poročajo: Zveza mednarodnih udruženj je predložila francoski vladi spomenico, v kateri je govora o nameravanem svetovnem spomeniku, ki bi nosil ime »Mundaneum«. Kot mesta, ki izpolnjujejo pogoje za duševno svetovno središče, se navajajo: Pariz, London, Ženeva, Haag, Washington in Rim. V spomenici se naproša francoska vlada, da naj premotri možnost za postavitev svetovnega spomenika v Parizu.

TA ZNAK JAMČI ZA KAKOVOST.
ZLATOROG TERPENTIN
Perite samo z Zlatorog milom!
Perite samo z Zlatorog milom!
199

Julijska krajina.

— *Za potrebe tržaškega pristanišča* se je v rimskem senatu toplo zavzel senator Mosconi. Dotaknil se je vprašanja paroplovnih družb, ki dobivajo državno podporo. Priporočil je za to podporo posebno paroplovne družbe, ki vzdržujejo pomorske zveze, katere se začenjajo v Trstu. Senator Mosconi je opozoril vlado, da je treba računati na jugoslovensko konkurenco na Jadranskem morju in je radi tega poudaril potrebo, da je treba posvetiti več pažnje prometu na tem morju. V izogib napačnega razlaganja poročila kr. komisije glede na neobhodno potrebo pomorskih zvez je govornik poudaril velik pomen prometa s vzhodom ter izrazil nado, da se bosta tega zavedali i komisija i vlada. Tržaško luko je treba pri tem vpoštevati ne samo radi njenega pomena za izvoz, ter tudi radi pomena, ki ga ima ta luka za državno gospodarstvo, ker se ne more tajiti, da je problem Trsta državen problem. Mosconi je izrekel tudi priznanje vladi, ki je sklenila trgovinske pogodbe z nasledstvenimi državami na vzhodu. Ko je med vojno in prve čase po vojni tlačila kriza tržaško luko, ni manjkalo prorokov, ki so trdili, da se ne bo Trst — po ločitvi od Avstrije — več dvignil. Dejstva so ovrgla to žalostno prorokbo, vendar pa Trst še ni dosegel višine svojega predvojnega prometa, niti se ne more reči, da bi bil današnji promet Trsta ustaljen. Mosconi je posebno še naglašal, da se interesi tržaškega emporija krijejo z interesi italijanskega naroda, tržaški problem je naroden problem, razvoj Trsta pomeni pospeševanje italijanske ekspanzije. Senator Mosconi je končno pokazal tudi na vedno bolj pretečo konkurenco Hamburga, ki se dviga in je zlasti za Češkoslovaško privlačno hamburško pristanišče. Češkoslovaška je lani k tržaškemu prometu silno prispevala. Zato pa postavlja Mosconi skrb za Trst in njegovo bodočnost na prvo mesto. V Trstu je napravil Moscognijev govor sicer najboljši vtisk, ali tržaška skepsa napram Rimu se radi tega ni nič zmanjšala.

Sokolstvo.

— **Prvi češkoslovaški sokolski zlet v Ameriki** se bo vršil 25. junija tl. v Čikagu v Grand Park Stadionu. Zleta se udeleži tudi odposlanstvo Sokolstva iz Češkoslovaške.

Turistika in sport.

— **Češkoslovaška-Avstrija.** Kakor javljajo iz Prage, je pričakovati da pride še tekom pomladne sezone do tekme Češkoslovaška : Avstrija.

— **Avstrija : Švica.** Med Avstrijo in Švico se vrše pogajanja glede meddržavne tekme. Švica je stavila termin za 25. marec, ker igra 22. v Budimpešti, dočim Avstrija vstraja na tem, da igra Švica 22. na Dunaju.

— **16 milijard avstrijskih kron je imel** prometa v preteklem letu dunajski nogometni savez.

— **Oxford : Cambridge 4:1. Za tekmo** obeh vodilnih univerzitetnih moštev je vladalo v Angliji ogromno zanimanje. Tekma se je vršila v Londonu in je končala z zmago Oxforda s 4:1. Bila je to 47 tekma, ki sta jo oba kluba odigrala med seboj. V 21 tekmah je zmagal Oxford, v 21 Cambridge, 5 pa jih je ostalo neodločenih.

— **Mednarodnega kongresa F. I. F. A.,** ki se vrši v maju v Pragi, se udeleži 45 držav, med temi tudi Nemčija.

— **Materi ponesrečenega igralca Freya na Dunaju** je bilo izplačanih 30 milijonov a. kron odškodnine.

— **Corinthians,** eno vodečih angleških profesijonalnih moštev, igra o Veliki noči v Nemčiji. Angleži nastopijo proti Hamburger Sportvereinu ter Tenis-Borussia v Berlinu.

— **Nurmi, Ritola in Amerika.** Izredni uspehi, ki sta jih dosegla Paavo Nurmi in njegov rojak Ritola v Ameriki, so zadivili Amerikance in za oba Finca je nastal val navdušenja. Listi prinašajo velike članke o finskem sportu in finskih svetovnih rekordih in vse se zanima za malo Finsko, katere ime je bilo dosedaj Amerikancem komaj znano. Zanimivo je med drugim, da Američani ponujajo Fincem kolikor hočejo posojil in predsednik National City Bank v Newyorku, ki je porok za tri posojila, je izjavil: Dežela, ki rodi take sinove, bo imela tudi moč, da poravna dolgove. Nurmi je torej najboljša propaganda za svojo domovino.

Dnevne vesti.

V Ljubljani dne 11. februarja. 1925.

Proč z demagogijo.

Sedaj, ko so volitve za nami, lahko mirno in s stvarnim prevdarkom izpregovorimo eno, dve o demagogiji. Priznati moramo, da smo poznali *demagogijo, to se pravi nestvarno in zločinsko zapeljanega naroda* že tudi pred svetovno vojno, ko smo še bili sami in smo se v glavnem borili za lokalne deželne odbore. Zlasti SLS se je v tistem času odlikovala z demagogijo. Pri tem je uporabljala v veliki meri cerkveni aparat, stavila prižnico in farovž v službo politične borbe, prepovedovala vernikom čitanje nasprotnega časopisja pod pretvezo, da so ti dnevniki protikrščanski ali brezversko liberalnega duha.

V novi državi smo doživeli najprvo razdraženo dobo povojnega nezadovoljstva ter splošne nesposobnosti za pozitivno delovanje. Istočasno pa se je na Hrvatskem pojavila demagogija v obliki HRSS, ki ji ne najdemo para na vsem svetu. Kar je Stjepan Radić uganjal s hrvatskim seljakom, kar je ponujal hrvatski inteligenci, bije v obraz političnemu poštenju in stvarnosti!

Na isti način, samo nekoliko bolj kulturno in premeteno je postopala naša SLS. Ta stranka je vsakokrat postavila take programe, ki so dišali javnemu mnenju ter zlasti čustvovanju našega preprostega seljaka. Spominjamo se samo najprvo na splošno, jugoslovensko gibanje. Med vojno je SLS spoznala globoko potrebo našega naroda po miru. Hitro je pograbila jugoslovensko idejo, ki je v tistem času faktično predstavljala nekako mirovno, pacifistično idejo razorožitve ter bližnjega konca svetovne vojne in razpada Avstrije. V mladi jugoslovenski državi stranka radi svoje pasivne in nesposobne vloge ni prišla do krmila. Ni se znala vpreči za državni voz in pomagati pri notranji konsolidaciji. Zbala se je splošne preorijentacije naših mas in zlasti si ni znala pomagati s predsodkom klerikalizma, ki ga je menila ohraniti za vsako ceno! *Ni spoznala misije, da je treba formirati v novi državi ne plemenske, marveč splošno državne in medstanovske, državotvorne ljudske stranke za vso državo in ves naš narod od Triglava do Vardarja.* Vrgla se je v hudo opozicijo in seve na demagogijo. Zagrabila je za splošno nezadovoljnost, ki ni bila samo naš patent, marveč splošna evropska prikazen. Na to nezadovoljnost je zidala zahtevo po avtonomiji, *vzbudila v našem narodu stare slovenske instinkte, ki so sami na sebi kot splošna vest po pozitivnem delu nekaj izredno dragocenega, kar pa je razumela demagoško v smislu zahteve po klerikalnem pašaliku in cerkveno-politični avtonomiji.*

Tekom sedanje borbe je zapustila svoja stara gesla, opustila je slovenstvo, avtonomijo, krščanski boljševizem in federacijo, za kar se je svoj čas tako navduševala ter *potipala na novo struno javnega čuta, to je na odpor proti nasilju, terorju in zatiranju. Dasi vsega tega v naši državi ni, ker vlada izredno širokogrudna svoboda in prostost, je zagnala peklensko vpitje o vseh teh stvareh, klevetala vsevprek, kar ne trobi v njen rog, demoralizirala mase, poteptala vsako avtoriteto, razširjala tatarske vesti ter s tem vsem dosegla v ravnokar minoli volitveni borbi vrhunec demagogije.*

Niti en njen voditelj ni zinil kako stvarno besedo o našem gospodarstvu, o socijalnih vprašanjih v ljubljanski in mariborski oblasti, o potrebah našega kmetijstva, obrtništva, o željah delavstva in industrije, šolstva itd. — Klerikalna stranka še nikdar ni bila glede programa, glede svojega konkretnega programa tako negativna, kakor topot!

* * *

— **Kdo bo plačal milijonske dolgove ljubljanske občine?** Pišejo nam: Ko se je z napredne strani žigosala klerikalno-komunistična zapravljivost na magistratu, ker so klerikalci naprtili mestni občini v dveh letih 50 milijonov dolga — seveda dinarjev, ne kron! — so klerikalci z drznim cinizmom odgovarjali: »Mi napravimo milijonske dolgove, liberalci jih bodo pa plačevali!« In ljubljanski napredni davkoplačevalci te dolgove že danes ne le čutijo, marveč tudi že pošteno — plačujejo! Ali naj pride gospodarstvo mestne občine zopet v roke te črne internacijonale, ki bo ljubljanske davkoplačevalce izsesala do krvi in mozga?

— **Slovenska kultura v znamenju — rdeče brošure.** V volilnem metežu se je marsikaj prezrlo, kar bi bilo škoda, ako bi se ne rešilo za zgodovino. Med take »znamenitosti« moramo šteti tudi izjavo, ki so jo poslale na Svečnico leta 1925. po Kr. ljubljanskemu škofu sledeče klerikalne organizacije: Prosvetna zveza, Leonova družba, Slomškova zveza, Slovenska krščanska ženska zveza, Orlovska podzveza in Orliška podzveza (recte podveza), Katoliško akademsko starešinstvo. Slov. dijaška zveza, Krekova mladina, Sveta vojska. — Možje in mladeniči, žene in dekleta, lajiki in duhovniki neštetih organizacij se zahvaljuje škofu dr. Jegliču: »slovensko ljudstvo ste vodili s svojimi spisi v srečno rodbinsko življenje in kazali pota naši mladini...« Kolikor nam je znano, je izdal škof v tej stroki dve brošuri: rdečo, »Ženinom in nevestam«, ter zeleno, »Fantom in dekletam«. Nismo strokovnjaki, da bi mogli presoditi, ali si je škof s to »literaturo« res zaslužil toliko priznanje. Klerikalne organizacije morajo imeti v tem pač več prakse.

— **Nesramnost!** »Slovenec« je v svojem obupu zakrivil danes to-le infamijo: »Ljubljana je volila svobodno, po svojem prepričanju. Izrekla se je za politiko sporazuma, za zakonitost, mir in red, za kulturni ter gospodarski napredek slovenskega naroda ter za njegovo politično svobodo.« Pribijemo, da je Korošec »sijajno« zmagal samo s pomočjo Nemcev, komunistov in peščice ravniharjevcev. Niti Nemci, niti komunisti, niti ravniharjevci pa niso glasovali za kulturni in gospodarski napredek slovenskega naroda, ker ga prvi iz dna duše sovražijo, drugi sploh ne priznavajo, tretji pa izdajajo. Če si drzne »Slovenec« javno trditi, da so komunisti za zakonitost, mir in red ali Nemci za napredek slovenskega naroda, je to v najboljšem slučaju infamija, kakršne je zmožen samo klerikalec.

— **Čestitamo!** »Slovenec« zadnje čase neprestano citira beograd**ske** »Novosti« in servira svojim backom gorostasne laži tega zakotnega lističa, ki ga izdaja znani zemljo-»radnik« Joca Jovanović Pižon. Ta gospod je znan v srbski javnosti kot največji zapeljivec kmetskih mas, ki pa so se ga prav pri teh volitvah srečno otresli. »Slovenec« je našel sebe in svoje klike vreden vir, iz katerega črpa duševno hrano za svoje backe. Svoji k svojim! Čestitamo škofovi kliki na tej pridobitvi!

— **Zaradi očitka naprednega izdajstva** sta vložila proti našemu listu in »Jutru« tožbo dr. Ravnihar in veletržec Jelačin ml., češ da smo jih žalili na časti. Tako javlja svetu dr. Vladimir Ravnihar, ki je silno ogorčen zaradi tega očitka. Ogorčen je tudi zato, ker napredni listi žigosajo one dvoživke ,ki se izdajajo za naprednjake, v nedeljo pa so volili klerikalce. Zakaj so neki gospodu doktorju, ki se sicer vedno bahavo trka na prsa, da on edini »rešuje« napredno Ljubljano, tako pri srcu ti napredni uskoki? Pa ne zato, ker so ga ti že prehiteli in že izvršili dejanje, za katero se on pripravlja šele za dan 18. marca?!

— *Novopečen klerikalec.* Profesor medicinske fakultete dr. Alfred Šerko izjavlja v današnjem »Slovencu«, da je v nedeljo res volil klerikalnega kandidata drja. Korošca. To priznanje je prav dragoceno za one, ki so moža navzlic njegovim metamorfozam še vedno šteli med naprednjake. Pravijo, da je bil tega Šerkovega koraka najbolj vesel Dušan Sernec, ker je dobil s tem vsaj *enega* tovariša, ki mu je v značaju enak. Klerikalcem privoščimo oba!

— **Več jasnosti glede semestralnih počitnic!** Iz učiteljskih krogov nam pišejo: »Glede zaključka prvega tečaja je vladala letos splošna zmešnjava, ker višja šolska oblast ni izdala nobene jasne odredbe. Nedostatek se tiče posebno osnovnih in meščanskih šol. Sicer pa tudi učiteljišča, ki jih vendar moramo šteti med srednje šole, niso imela skupnih semestralnih počitnic z ostalimi srednjimi šolami. Na osnovnih šolah so ponekod zaključili prvi tečaj v soboto 25. januarja, ker so se voditelji ravnali po neki starejši naredbi, drugod pa 31. januarja, a nekateri posebno pedantni voditelji n. pr. v Prekmurju, pa sploh niso dovolili za semestralni zaključek učiteljstvu niti enega dneva oddiha, češ da niso dobili v tem oziru nobenega odloka od višje šolske oblasti. Želeti bi bilo torej, da bi bilo v bodoče več jasnosti, oziroma enotnosti.

— **Kako so klerikalci agitirali.** V znanem klerikalnem gnezdu, Št. Vid nad Ljubljano, so izdali priganjači SLS v obliki parte to-le okrožnico: »Zaupniki! Sedanji režim, ki nam je storil že toliko krivic, nam je zasekal danes novo rano, namreč, da nam je brzojavno odpoklical našo nad vse ljubljeno definitivno nastavljeno učiteljico domačinko gdč. Žirovnikovo v novo službo v Kropo. Mi gdč Žirovnikove nikakor ne pustimo iz Št. Vida, mi ne pustimo, da bi z nami pometali. Zato se vabite itd.« Ta parte je veljal obenem kot vstopnica za sestanek klerikalnih zaupnikov, na katerem so seveda dali duška ogorčenju in sovraštvu do države. Prihodnjič pošlje K. O. SLS od hiše do hiše križ, na katerem bo razpet leseni g. A., da spravi plerikalizem na noge čim več klerikalnih fanatikov. Zdi se nam, da bi bil že skrajni čas stopiti na prste gospodi, ki tako brezvestno zlorablja cerkev in verski čut.

— **Nabori češkoslovaških državljanov.** Konzulat ČSR v Ljubljani poziva tem potom vse češkoslovaške državljane, rojene leta 1905, ki stanujejo na ozemlju Slovenije, da se v svrho registriranja v naborno evidencijo najdalje do 31. marca tl. pismeno ali ustmeno pri njem zglase. Istotako naj se zglase letniki 1904., 1903 in starejši vključno do l. 1898, ki so bili pri zadnjem naboru spoznani za začasno nesposobne ali pa iz kateregakoli vzroka niso zadostili svoji naborni obveznosti. V prijavah je navesti točen naslov ter podatke o rojstvu in pristojnosti. Nabori se bodo vršili sredi meseca aprila, kar bo pravočasno objavljeno v časopisih.

— **Slovenska dijaška zadruga na Dunaju izreka vsem svojim dobrotnikom, ki so se odzvali njeni prošnji, najiskrenejšo zahvalo. Darovali so: po 1000 Din: Mestni magistrat v Ljubljani; po 500 Din: Mestna občina v Kranju; Mestna hranilnica, Maribor; po 250 Din: okrajni odbor v Brežicah; po 200 Din: g. Jos. Javornik, lestni veletrg. Žalna; po 100 Din: Tovarna Tekstilia, Ljubljana; g. dr. Tajnšek, zdravnik, Št. Pavel pri Preboldu; g. dr. Ivanišević, zdravnik, Kostanjevica; g. dr. Ješe, primarij, Ljubljana; g. dr. Tavčar, zdravnik, Radeče; g. dr. Božič, odvetnik, Celje; g. dr. Fettich-Frankheim, odv. Ljubljana; g. dr. Juro Adlešič, odv., Ljubljana; g. Norbert Mimbek, Dravograd; g. dr. Oblak, zobozdravnik, Ljubljana; Posojilnica v Vranskem; po 50 Din: g. dr. Dereani, zdravnik, Kamnik; g. dr. Juro Hrašovec, odvetnik, Celje; g. dr. Milko Hrašovec, Celje; g. dr. Großman, odvetnik, Ljutomer; g. dr. Kramberger, zdravnik, Sv. Lenart; g. dr. Trampuž, odvetnik, Kamnik; g. dr. Benkovič, odvetnik v Ljubljani; g. dr. Jenko, Ljubljana; po 25 Din: g. dr. Breskvar zdravnik, Ljubljana; g. dr. Zdolšek, odvet. Brežice; po 20 Din: g. dr. Fr. Kogoj, Jesenice.** — Ob tej priliki naj še spregovorimo besedo. Revni slovenski visokošolci na Dunaju so združeni v zadrugi, ki jih gmotno podpira. Večina članov stoji pred zaključkom študija in brez njenih, čeprav malenkostnih podpor, bi bili mnogi prisiljeni svoj študij ukiniti ali zavleči v nedoglednost. Obračamo se torej na svoje darovalce s toplo prošnjo, da nam ostanejo zvesti, še iskrenejše pa prosimo ostalo slovensko javnost, da obrne na nas svojo pozornost. Ne odtegujte rok! Ne gre za spomenike, gre za mlada življenja. Darovi naj se pošiljajo na naslov: Slavenska banka d. d. Maribor, Aleksandrova cesta.

— **Obrtne šole v Dalmaciji.** Ministrstvo trgovine in industrije namerava otvoriti letos v Dalmaciji več splošnoobrtnih in obrtno-trgovskih (nadaljevalnih) šol. Nove šole dobi v prvi vrsti Split, Kotor, Dubrovnik, Selec in nekatera druga dalmatinska mesta.

— **Za popravo vojnega brodovja je dovoljen kredit v znesku 11,000.000 Din.**

— **Propaganda za naš Jadran.** V nekem praškem kinematografu je bilo te dni predavanje o lepotah našega Primorja s skioptičnimi slikami. V zelo dolgem filmu je bil predočen navzočemu občinstvu Sušak z okolico, Crikvenica, otok Krk in več letovišč na gornjem Jadranu. Udeležba je bila ogromna.

— **Potres.** Observatorij prof. dr. Belarja v Gorjah nam poroča: Na velikem potresomeru našega observatorija se je pojavilo 9. t. m. ob 15. prav močno vznemirjenje zemlje. Natančna določitev od 17. do 19. ure trajajočih odmevov daljnega potresa ni bila mogoča.

— **Iz Rožne doline.** Pišejo nam: Nova cesta v Rožno dolino je še vedno le napol dodelana. Navozili so kot tikve debelega kamenja, da se pasanti kar prekopicavajo čezenj, posebno ponoči. Marsikdo si je že odbil peto, marsikdo pa si tudi razbil nos. Nekaj časa se je premikal po cesti valjar, potem pa so ga zopet odpeljali, češ da manjka mokrote. Zadnje čase smo imeli sneg in dež, toda valjarja ni nazaj. Prebivalci Rožne doline, med katerimi je mnogo prometnih uslužbencev, ki morajo hoditi ponoči v službo, prosijo za odpomoč.

— **Olepševalno društvo v Rožni dolini** priredi v nedeljo dne 15. februarja 1925. ob 15.50 pri Končanu predavanje o sadjarstvu in cvetličarstvu, ki postane lahko važen postranski vir dohodkov tik ob periferiji mesta vzorno napredujoče lepe, velike vasi. Predavatelj g. Černagoj, nadučitelj v p. in posestnik v sosednji vasi Glince.

— **Odmor v pijančevanju** prinesejo vsakovrstne volitve, toda le navidezno. Prepoved točenja alkoholnih pijač pa bi se v bodoče lahko izognila gorskih gostilen, kamor zahajajo le turisti in kjer sploh niso volišča n. pr. Sv. Jošt, Sv. Katarina, Šmarna gora itd. Nadalje bi lahko bile izvzete kolodvorske restavracije, toda le za potujoče občinstvo.

— **Za vzgled našim izseljencem v Ameriki** služijo lahko Čehoslovaki. Kjerkoli so, se organizirajo in si tako zagotavljajo svoje vsestransko varstvo v tujini. V Kanadi je češkoslovaških izseljencev nad 14.000. Postavili so si v Montrealu svoje društvo, pod katerega okriljem so Čehoslovaki po vsej Kanadi. Častna predsednika društva sta generalna konzula češkoslovaški in jugoslovenski.

Ljubljana.

Narodna in napredna lista za občinske volitve v Ljubljani.

Samostojna demokratska stranka in narodno-radikalna stranka sta vložili za občinske volitve to-le skupno kandidatsko listo:

1. Dr. Dinko *Puc*, odvetnik; 2. Mihael *Presl*, profesor; 3. Josip *Turk*, prevoznik in posestnik; 4. Anton *Likozar*, nadučitelj; 5. Peter *Šterk*, trgovec in posestnik; 6. Pavel *Dežman*, strojevodja; 7. Dr. Joža *Bohinjec*, tajnik; 8. Adolf *Ribnikar*, načelnik v p.; 9. dr. Franc *Tominšek*, odvetnik; 10. Jože *Dermota*, fizikalni tehnik; 12. Ludvik *Štih*, knjigovez; 13. Franc *Kavčič*, gostilničar in posestnik; 14. Rasto *Pustoslemšek*, urednik; 15. dr. Stane *Rape*, tajnik; 16. Ciril *Dolene*, ravnatelj v p.; 17. Miroslav *Urbas*, trgovec in posestnik; 18. Miro *Luznar*, poštni uradnik; 19. Josip *Lovša*, posestnik; 20. Franc *Planinšek*, železniški nadzornik; 21. Fran *Medic*, trgovec; 22. Inž. Igo *Pehani*, rudarski svetnik; 23. Karol *Oblak*, mizarski pomočnik; 24. Alojzij *Lombar*, krojač; 25. Simon *Praprotnik*, mizar in posestnik; 26. Dragotin *Pogačnik*, tipograf; 27. Josip *Bekš*, davčni upravitelj; 28. Milo *Katič*, nadoficijal; 29. dr. Živko *Lapajne*, višji okrožni fizik; 30. inž. Fran *Dedek*, stavbnik; 31. Franc *Levtar*, trgovec; 32. Josip *Rebek*, ključavničar; 33. Milan *Paternoster*, računski ravnatelj; 34. Franc *Melcer*, trgovski sotrudnik; 35. dr. Rudolf *Kropivnik*, suplent; 36. Tomaž *Markuš*, železniški pleskar; 37. Ivan *Tetk*, profesor; 38. Josip *Bizjak*, krojač; 39. Fran *Tumnej*, letališki paznik; 40. Valentin *Urbančič*, kovač in posestnik; 41. Ivan *Zamljen*, čevljar; 42. Jožef *Zganjar*, mesar; 43. Ivan *Gjud*, brivec; 44. Ivan *Gayer*, ključavničar; 46. Vladimir *Kuret*, državni ekonom; 47. Matko *Kante*, šolski nadzornik; 48. Davorin *Topolovec*, nadrevident; 49. dr. Niko *Zupanič*, minister n. r. — Namestniki: 1. Inž. Riko *Šeplo*, železniški uradnik; 2. Franc *Batjel*, trgovec in posestnik; 3. Josip *Curhalek*, mestni mojster; 4. Ivan *Podgornik*, poštni uradnik; 5. Josip *Primc*, mesar; 6. Ivan *Janovsky*, železniški pristav; 7. Ivan *Strgulc*, gostilničar; 8. Jože *Plankar*, gostilničar; 9. Ivan *Sedlak*, privatni nameščenec; 10. Maks *Dachs*, tiskarski strojnik; 11. Vinko *Janežič*, poštni nadoficijal; 12. Luka *Jelenc*, ravnatelj; 13. Jakob *Goli*, posestnik; 14. Jakob *Smrajc*, krojač; 15. Franc *Krapež*, kavarnar; 16. Zdravko *Koren*, železniški poduradnik; 17. Ignac *Vehar*, mizar in posestnik; 18. Maks *Sterle*, strugar; 19. Anton *Gregorc*, železniški nadrevident; 20. Anton *Drofenik*, uradnik; 21. Fran *Cvetko*, sprevodnik; 22. Josip *Pičer*, knjigovodja; 23. Fran *Medica*, trgovec; 24. Fran *Leban*, železniški poslovodja; 25. Ivan *Mrak*, nadsprevodnik in posestnik; 26. Damjan *Godec*, sprevodnik; 27. Anton *Petelin*, oficijal v p.; 28. Fran *Naglost*, hišnik; 29. Milan *Plut*, urednik; 30. Anton *Smole*, livar; 31. Fran *Savinšek*, stavec; 32. Josip *Klemenčič*, uradnik; 33. Fran *Derenda*, tovarnar; 34. Karol *Kelin*, posestnik; 35. Josip *Smole*, krznar; 36. Janko *Blagajne*, strokovni učitelj; 37. Fran *Gorazd*, učitelj; 38. Verij *Svajger*, železniški uradnik; 39. dr. Josip *Klepec*, odvetnik; 40. Anton *Jug*, ravnatelj; 41. Josip *Breznik*, profesor; 42. dr. Josip *Plemelj*, univ. profesor; 43. Adalbert *Jug*, trgovski pomočnik; 44. dr. Pavel *Pestotnik*, profesor; 45. Fran *Majcen*, učitelj; 46. Miroslav *Gregorka*, železniški nadrevident; 47. Rudolf *Rozman*, poštni uradnik; 48. Filip *Omladič*, urednik; 49. Ivan *Jakopič*, knjigovez.

— **Klerikalno-ravniharska kandidatna lista za občinske volitve v Ljubljani.** Kakor smo že poročali, sta dr. Ravnihar in Deržič v družbi z dr. Stanovnikom in dr. Peričem vložila v soboto skupno kandidatsko listo za občinske volitve v Ljubljani. Nosilec liste je dr. Perič, na drugem mestu je dr. Stanovnik, na tretjem Deržič in šele na četrtem dr. Ravnihar, za dr. Ravniharjem je kot peti Hočevar, na šestem Jeglič, na sedmem Orehek in nato Pirc, same že znane klerikalne korifeje. Kako da Ravnihar še do danes ni objavil v javnosti te famozne kandidatske liste? Ali se nemara vendar le sramuje te najnovejše svoje družbe?

— **Tretjo kandidatsko listo so vložili komunisti.** Nosilec te kandidatske liste je dr. Milan Lemež.

— **Inženjerska komora v Ljubljani.** Na temelju začasne uredbe o ustanovitvi inženjerskih komor se vrši v soboto 14. febr. tl. ob 14.15 min. pop. ustanovna skupščina inženjerske komore v Ljubljani, ki jo sklicuje »Udruženje jugoslov. inženerjev in arhitektov, sekcija Ljubljana.« Na dnevnem redu je konstituiranje komore, volitev delegatov v glavno upravo inženjerskih komor v Beogradu in ustanovitev proračuna. Neposredno pred skupščino se vrši zbor dosedanje inženjerske zbornice radi pravilnega razpusta te zbornice in predaje njenih agend sekciji Ljubljana UJIA, odnosno novi inženjerski komori. Pismena vabila na obe zborovanji so se poslala vsem dosedanjim članom inženjerske zbornice ter prosilcem za novo pooblastitev, kojih prošnje so pravilno utemeljene.

— **Smrtna kosa.** Dne 10. februarja je po kratki bolezni umrla ga. Marija Repičeva, roj. Bizovičar, posestnica v Trnovem, mati g. Frana Repiča, sodarskega mojstra, in tašča zdravnika dr. Alojzija Šlechte. Pokojnica je bila vrla slovenska žena, skrbna gospodinja in blaga mati. Vso svojo deco je vzgojila v narodnem duhu. Njena hiša v Trnovem je bila na glasu kot ena najuglednejših in pokojnica je vživala v vseh krogih splošen ugled in spoštovanje. Pogreb bo v četrtek 12. tm. ob 16. iz Kolezijske ulice 18. na pokopališče k Sv. Križu. Bodi ji ohranjen prijazen spomin!

— **»Športni karneval«, ki ga je priredil** kakor običajno tudi letos SK. Slovan, je uspel sijajno. Prireditev se je vršila v gornjih pierotov, vročekrvnih Špank itd. V ostarana je bila okusno dekorirana, stene pa so bile okrašene z efektnimi sportnimi karikaturami. Na plesu je bilo dokaj lepih mask, nekatere so vzbujale pozornost vsled svoje originalnosti. Med drugim smo opazili dva krasna rokoko kostuma, dalje je bilo več bogato nališpanih bajader, nekoliko elegantnih pierotov, vročekrvnih špank itd. V ostalem je bilo mnogo tipičnih kostumov, ki jih je opažati na sličnih prireditvah. Opazili pa smo tudi nekaj prav elegantnih toalet. Okoli 22. je prispel v dvorano tudi Mister Chaplin, kojega »65 desetniki« na nogah, so vzbujali pozornost in krohot. No, Chaplin s svojimi harmonikami hlačami, klakom in »halbkano« ni prišel iz ravnotežja ter je vse zafrkacije mirno in dostojanstveno pogoltnil, kar se pač spodobi glasovitemu komiku. V ostalem je prireditev dosegla lep materijalen in moralen uspeh.

— **Veliki ples Sokola I., združen z maškerado,** ki se vrši v soboto dne 14. februarja v veliki dvorani Kazine, obeta biti radi lepe režije ena najlepših letošnjih plesnih prireditev. Sokol I. vabi članstvo in prijatelje Sokola, da posetijo njegov ples v obilnem številu ter se tako koncem predpusta domače ter neprisiljeno pozabavajo. Za izborno postrežbo poskrbljeno. Vstopnina Din 15; za članstvo Din 10; toda le v predprodaji. Predprodaja vstopnic pri br. Albin Turku, Prešernova 48. Odbor 326/n

— **Pevski zbor Glasbene Matice.** — V sredo 11. t. m. ob 18.15 vaja za ženski zbor, v petek 13. t. m. ob 18.15 za moški zbor. Odbor. 325/n

— **Policijske ovadbe.** Tekom včerajšnjega dne so prispele na policijo sledeče ovadbe: radi tatvine 2, goljufije 1, kaljenja nočnega miru 2, pijanosti 2, prestopka cestno-policijskega reda 9, prekoračenja policijske ure 1.

— **Gremij trgovcev** za ljubljansko okolico vabi na svoj letni občni zbor, ki se bo vršil v petek dne 13 febr. 1925 ob 9. dop. v gremijalni zborovalnici Ljubljanske Kreditne banke Aleksandrova cesta 1./I., z običajnim dnevnim redom. Fran Zebal, načelnik l. r. 308/n

— **Podružnica Jugoslovenske Matice v Ribnici** ima svoj redni občni zbor dne 28. tm. ob 8. zvečer v VI. razredu na dekliški osnovni šoli, z običajnim dnevnim redom.

— »*S. K. Hermes*« priredi v soboto dne 14. t m. v prostorih hotela »Bellevue« v Šiški pustno maškarado. Vstopnina 10 Din. Začetek ob osmih zvečer. — Odbor. 327/n

— **Tatvine.** Krojaču Maksu Necimerju je bil 10. t. m. v Narodnem domu ukraden 135 Din vreden klobuk. — Na velesejmu je neki Jakob Avšič trgal deske ograje, ki mejí velesejem in Kozlerjev vrt. Povzročil je s tem slaščičarki Mariji Derfel, čije last je ograja, 40 Din škode. Avšič je bil ovaden.

— **Vandalizem.** Trafikantinji Ivanki Kušljan s Karlovske ceste 34 je neznan zlikovec razbil v noči dne 10. t. m. napisno tablo »Prodaja tobaka« ter jí povzročil 50 Din škode.

Iz Celja.

—c **Smrtna kosa.** Na Bregu pri Celju je v ponedeljek zvečer po dolgi mučni bolezni umrl gostilničar in posestnik g. Joško Božič, v 43. letu svojega življenja. Pokojnik je bil ustanovitelj Zveze gostilničarskih zadrug v mariborski oblasti ter njen načelnik. Bil je vedno naroden mož ter čislan pristaš demokratske stranke. Naj mu bo ohranjen časten spomin!

—c **Sokolsko društvo v Celju.** Ciklus predavanj priredi kulturno-prosvetni odsek Sokolskega društva v Celju. Vršilo se bo zaenkrat 10, od Saveza predpisanih predavanj, ki vsebujejo to, o čemer bi moral biti vsak član in članica poučen. Obenem bo to idejna snov za društveni prednjački izpit. Predavanja so za članstvo obvezna. Prvo predavanje »O sokolski misli« bo danes v sredo 11. t. m. ob 20. zvečer v mali dvorani Narodnega doma.

Iz Maribora.

— *V Mariboru* je prispel včeraj pesnik Cvetko Golar, ki bo prisostvoval danes premijeri svoje komedije »Vdova Rošljinka«.

— *Smrtna kosa.* V ponedeljek je preminula gdč. Olga Žmavc, 16 letna hčerka ravnatelja vinarske in sadjarske šole v Mariboru g. Andreja Žmavca. N. v m. p. — V torek 10. t. m. je preminul po daljši bolezni g. Fran Pergler, izdelovalec voz v Mariboru. Pokojni je bil star 57 let. Pokojni, ki je bil pravi oče mestnih revežev, je povsod vžival splošne simpatije. Blag mu spomin!

—*m Vlom v vagon.* V torek ponoči so neznani storilci vlomili v Trbovljah v plombirani vagon in odnesli več bal usnja, med drugim 10 kravjih kož z žigom T. B. Nr. 12.

—*m Spremembe v železniški službi.* Premeščeni so bili: Karl Skala iz Ljubljane k železniški delavnici v Maribor; h komercijalnemu oddelku železniške direkcije v Ljubljani so bili premeščeni uradniki Anton Trampuž, Anton Sokolec, Rok Dobovišek in Fran Schwarz, vsi iz Maribora. — Prometni uradnik Fran Paul je bil od kolodvora v Teznu premeščen v Beltince v Prekmurju. Vpokojeni so bili: Ferdo Soršak, Fran Tertinek, Martin Rome, Fran Slome, Anton Rebolj, Valentin Golob, Jakob Bračič, Valentin Menčak, Fran Remelj, Karl Petrovčič, Ludvik Jug in Anton Vuković.

Po svetu.

* *Največji stolp v Nemčiji* se postavi na brezžični postaji v Königswusterhausnu. Stolp bo iz železa in po Eiffelovem stolpu največji na svetu. Nad vznožjem doseže višino 255 metrov. Stal bo na višini, ki se dviga 45 m nad mimo tekočo reko Spee, tako da se bo dvigal stolp nad rečno površino 300 m visoko.

* **Ali je zdravo spati v hlevu?** Tudi v Švici na deželi spijo ljudje radi v hlevu, kakor pri nas. Pravijo, da je zdravo spati v hlevu in da je posebno priporočljivo v kravjih hlevih spanje ljudem, ki imajo slaba pljuča. Neki zdravniški strokovnjak pa prihaja po svojem dolgem opazovanju ljudi, ki spe v hlevih, do zaključka, da je spanje v hlevih škodljivo. Strokovnjak je natančno preiskal najmanjše dele iz hlevnega zraka potom mikroskopa in je uvidel, da zrak v hlevu, ako se dolgo vdihava, zelo škoduje. V zraku v hlevih je polno malih delov prahu, živalske dlake in mladih delov kože, pa tudi mičkanih živalic, kar človek sprejema v sebe in kar udere v njegovo telo ter se prime pljuč ali las in kože človeka. Ljudje, ki spe v hlevih, dobijo na glavi lišaj in lasje jim izpadajo.

Gospodarstvo.

Odgovornost bank.

Banke so rastle po prevratu kakor gobe, žal, da niso bile vse — užitne. V sosedniji državi na našem severu so to bridko občutili. Polom je sledil polomu; posledica pa je bila, da je javnost kričala in zahtevala odpomoči z novimi zakoni. Po pravici se je zahotelo javnosti, da naj jo zakon ščiti pred mahinacijami načelstva bank. Ker imajo v Avstriji po zakonu z dne 7. oktobra leta 1921 strokovno komisijo za nadzorovanje bankarstva, ki naj poroča nacionalnemu svetu o svojih opazovanjih, porodil se je v tej komisiji predlog za posebno oster zakon o odgovornosti članov načelstva za pravilno poslovanje v bančnem obratu. Kajti baš tu je bilo največ mahinacij, ki so upropaščale banke. Osobito pri delniških bankah se je dogajalo, da so načelniki bank, namesto da bi bili zvesti čuvarji delničarskih interesov, obogatevali, a delničarji so izgubljali vse. Najčešča metoda je bila ta, da so posle započenjali na svoj račun, ako pa je pretila izgubá, naprtile so jih — banki; lahko pa je šla stvar tudi narobe, samo da je — nesla. Tudi ni bila redka prikazen, da so bančni organi izkoriščali prekomerno bančni kredit, ne da bi nudili za to kakšno varnost.

Načrt komisije strokovnjakov je bil oster in zato dober, ni pa našel milosti v nacionalnem svetu. Tu se je izcimil nov načrt, ki je postal zakon. To je bil zakon z dne 29. julija 1924, št. 284, zv. zak., ki se imenuje zakon o bančni odgovornosti. Naj tu navedemo dve, tri določbe iz tega zakona.

Po navedenem zakonu so člani načelstva bančne delniške družbe odgovorni za vsako škodo, ki jo store na ta način, da kršijo dolžno skrbnost poštenega trgovca. To jamčevanje pa ne zadene, razen članov načelstva, nobenih drugih bančnih organov, niti nimajo drugi interesenti, razen akcijske družbe kot take, pravice zahtevati odškodnino po tem zakonu. Dalje je zakon ustanovil konkurenčno prepoved za člane načelništva in pa tožbeno pravico manjšin delničarjev v tej obliki, da sme ena desetina osnovne glavnice nastopati kakor tožnica nasproti delniški družbi. Člani načelstva so odgovorni za sklepe načelstva tudi tedaj, če se niso udeležili seje, v kateri se je storil sklep, vendar le, če so namenoma od nje izostali ali pa — če so slučajno izostali, pa niso vsaj nemudoma vložili ugovora zoper sklep. Glavni primeri odgovornosti načelstva za škodo so našteti tako: izdaja delnic pred odobritvijo državnega oblastva in pred plačilom polne protivrednosti; zastava lastnih delnic, dovolitev kreditov nastavljencem ali velikim delničarjem v nenavadni meri ali pod posebno ugodnimi pogoji ali potem, ko le-ti še prejšnjih obveznosti niso bili izpolnili; otvoritev filialk brez odobritve; plačila po nastopu neplačevitosti; prodaja ali zastava efektnih depojev; nadaljna zastava zastavljenih efektnih depojev preko meje lastne zastavne pravice; spekulacije na hrbtu lastne akcijske družbe; zakrinkanje udeležb, garancij ali obveznosti vsake vrste v knjigah; opustitev kontrolnih naprav; nedostatna evidenca kritnih kontov.

Velevažna pa tudi čisto nova je misel zakona, da so odgovorni poleg načelstva tudi še veliki akcijonarji, to so tisti delničarji, ki imajo vsled velicine števila akcij, ki so v njihovih rokah, pri generalnih skupščinah odločilno besedo. Oni so po zakonu s člani načelstva solidarno odgovorni, ako so dali povoda za kvarno ravnanje načelstva.

Slednjič je še važno, da je zakon nastajanju poljubnega števila bančnih podjetij naredil kraj, ker je odpravil koncesijsko prostost za taka podjetja.

Z zakonom z dne 3. decembra 1924 je dobilo celo finančno ministrstvo pravico, da nesolidne ali gospodarsko nemogoče akcijske družbe dá preiskati in jih sme — razpuščati. Ta pravica pa traja le do kraja leta 1927.

Kritika je na tem zakonu grajala osobito dvoje točk: Da ni treba članu načelstva dokazovati, da je storil to, kar mora storiti vsak pošten trgovec, ampak da morajo tožitelji kršitev te dolžne skrbnosti dokazati. Osobito pa še, da odgovornost velikih delničarjev postane lahko iluzorična, kakor hitro se — poslužujejo za svoje namene slamnatih mož.

Bodisi temu kakorkoli: Neki napredek moramo na vsak način v avstrijskem zakonu zazreti. K temu zakonu pa še pride drugi zakon z dne 29. julija 1924 o ustanovitvah central za denarne zavode, ki ima svrho, da se morejo lažje ustanoviti sanacijski zavodi za prevzem denarnih zavodov, ki jim grozi propast.

* * *

—g **Proračun Poljske za leto 1925** izkazuje skupnih državnih dohodkov 1 milijardo 981,884.394 zlatnikov. Poljski zlatnik velja nekoliko več kot švicarski frank.

Preokret na žitnem trgu.

Po poročilu novosadske borzne agenture je napetost, ki je vladala že dolgo na vseh evropskih in tudi na naših domačih žitnih trgih, ponehala. S tem je odstranjena nevarnost gospodarske krize v Evropi. Zelo čvrsta situacija na ameriških trgih je začela naglo pojemati in cene dan za dnem padajo. Dovoz in ponudbe na domačem trgu so oživele žito ponujajo v velikih količinah. Cene pšenice so padle v 23 dneh za 30 para pri kilogramu in vse kaže, da je nadaljni padec cen neizogiben. Promet zadnjega tedna je znašal v Novem Sadu 307 vagonov in sicer pšenice 34, koruze 336 vagonov. Najbolj se zanima za naše žito Italija, dočim sta Nemčija in Avstrija na našem žitnem trgu večinoma desinteresirani.

V Avstriji je trgovina z žitom pod vplivom varijacij na svetovnem trgu zelo rezervirana. Cene notirajo v šilingih za 100 kilogramov v glavnem takole: domača pšenica 58—59, madžarska 64½—65½, jugoslovenska 62—63, argentinska Rosafé 62.50—63, rž domača 53—55, budimpeštanska 56.50—56.75, domači ječmen 54—59, češkomoravski 63—68, koruza 53—54, pšenična moka »0« domača 95—98, madžarska 93—97 Kč, jugoslovenska 93—96, krušna moka 69—72, moka za krmo 50—54. Na Madžarskem je položaj labilen. Pšenica notira 605.000 mad. kron, rž 515.000, ab postaja.

Na Češkoslovaškem so cene žita pod vplivom padanja cen na svetovnem žitnem trgu za par kron padle. Pri pšenici in ovsu so padle cene 5—8 Kč. V splošnem notirajo: pšenica Ia. do 295 Kč, srednja 270—275 Kč, rž 238 Kč, oves Ia. 194 Kč, defektni 175 Kč, vse ab postaja Praga po 100 kg. Donavska koruza prompt 150 Kč, pozenjša liferacija 158 Kč ab Dunaj in Bratislava. Na trgu je razpoloženje mirno.

* * *

—g **Izplačilo pokrajinskih dolgov bivše Avstro-Ogrske.** Zagrebška trgovska in obrt. zbornica opozarja vse interesente, ki imajo obligacije avtonomnih dolgov Hrvatske bivše vojvodine Kranjske, Dalmacije in Bosne, da je generalna direkcija državnih dolgov v Beogradu v Beogradu z razpisom z dne 20. oktobra 1924 št. 18.431 objavila, da se bliža rešitev vprašanja vseh teh avtonomnih dolgov koncu in zato naj interesenti ne nadlegujejo generalne direkcije niti ostalih fin. oblasti s prošnjami o pospešitvi te rešitve. Poziv za izplačilo kuponov in izžrebanih obveznic bo povsod pravočasno razglašen.

—g **Naš tobak za Poljsko.** Dodatno poročamo, da je uprava poljskega tobačnega monopola kupila od naše uprave 230 tisoč kg jugoslovenskega tobaka. Če bo tobak dober, ga kupi Poljska še več.

—g **Mednarodni sestanek zastopnikov vzorčnih sejmov** se je vršil preteklo nedeljo v Milanu. Zastopani so bili semnji v Bruslju Frankfurtu, Lijonu, Lipskem, Londonu, Pragi, Utrechtu, Valenciji, na Dunaju in Milanu. Razpravljala so se razna vprašanja, ki zadevajo skupno vzorčne semnje. Sprejete so bile resolucije, s katerimi se hoče doseči pri posamnih vladah raznovrstne olajšave v prometu, ki še tičejo bodoče organizacije velesejmov, da bo uspeh vedno večji, in končno se je sklenilo, da skliče vodstvo milanskega velesejma še en sestanek, na katerem se ustanovi stalen organ skupno za združene velesejme.

—g **Francosko-ruske banke.** Predsednik ruske zunanje trgovske banke Taratula poroča, da je predložil sovjetski vladi štiri ponudbe francoskih bank za otvoritev frankoruskega denarnega zavoda v Parizu. Francoska skupina bi pa vzela polovico temeljnega kapitala. Banque de France baje s simpatijo pričakuje ustanovitev sovjetske banke v Parizu.

—g **Lanski vinski pridelek na Francoskem znaša** po zadnjih podatkih 67,948.569 hektolitrov napram 57.164.170 hl prejšnjega leta, to je za 10,784.399 hl več.

—g **Zastopnik naše monopolske uprave v Varšavi.** Poljski listi poročajo, da se mudi te dni v Varšavi zastopnik naše monopolske uprave, ki se pogaja s poljsko vlado glede prodaje večje količine makedonskega tobaka. Poljski strokovnjaki so še izrazili, da je kvaliteta našega tobaka zelo dobra. V zvezi s temi pogajanji naglaša poljski tisk, da predstavlja Jugoslavija zelo ugoden izvozni trg zlasti za poljske tekstilije, sol, premog in kemikalije.

—g **Glavna carinarnica v Gorici.** Goriški »Gospodarski Vestnik« piše: Za popotnike in izvoznike je jako neprimerno, da se carinarna na progi Trst-Podbrdo nahaja v Podbrdu. Trgovsko-obrtna zbornica je napravila korake, da bi se ta carinarna prenesla v Gorico na bivši državni kolodvor, kjer bi se pregledovanje lažje in za potnike komodnejše opravljalo. Prostorov je dovolj na razpolago.

—g **Iz italijanskega gospodarstva.** Izvoz sadja in zelenjave iz Italije v Anglijo se je lani precej dvignil, ker so se uvedli direktni vlaki. Toda mnogo blaga se je pokvarilo med potjo radi številnih vzrokov, ki se pojavijo pri vsakem takem pričetku. Izkušnje izuče človeka. Obeta se vedno ugodnejša kupčija z zelenjavo v Anglijo. — **Uvoz žita iz inozemstva raste.** Meseca novembra se je uvozilo žita 1,506.000 kvintalov, od avgusta do 31. decembra lani skupno 7,650.235 kvintalov žita. Uvoz bo še rastel. — Pšenica se prodaja po 200 do 210 lir kvintal, volovi po 6.70 lir kg žive teže, teleta po 10.50 lir žive teže, kokoši po 13 lir komad, sano po 30 lir kvintal, slanina po 10.50 lir, šunka po 25 lir kg, mast po 10 lir kg, jajca po 70 centezimov komad, vino po 90—160 lir hekto, olje po 9 lir liter.

—g **Konkurzi na Angleškem.** Tekom lanskega leta je ustavilo na Angleškem svoja plačila 8135 tvrdk, med temi je bilo konkurzov 5390 in 2744 popustnih pogodeb. V bankarstvu, industriji in veletrgovini je bilo 1081 falimentov; v drobni trgovini in rokodelstvu je bilo plačilnih ustavitev 6370.

To in ono.

Tudi moda se ponavlja.

Kmalu po veliki francoski revoluciji in po Robespierrovem padcu je prišla v Franciji na krmilo nova vlada petorice direktorjev, ki so vladali popolnoma neomejeno. Obe zbornici, zgornja in spodnja, sta samo glasovali o tem, kar je direktorij odločil. Ta direktorij ni zapustil po svojem štiriletnem vladanju posebno globokih sledov v zgodovini, pač pa v modi. V bogatih slojih so začeli gojiti modo prav tako, kakor so jo gojili prej aristokratski krogi. Samo da je bila ta moda čisto drugačna. Navadno se razvije moda polagoma, evolucijonarnim potom, za časa francoske revolucije pa je nastala revolucija tudi v modi. Redko kdaj so nosile ženske tako ostudno obleko in kobuke, kakor tik pred in po revoluciji l. 1789—1792. Plašči in krila so bila zadaj zelo nagrbana, v ogromnih pričeskah so nosile dame cele kodelje ponarejenih kodrov, v ušesih mesto uhanov cele neokusne obroče, čez pas pa so bile pretegnjene tako, da bi se ji n dandanašnji vse smejalo.

Ko pa se je pojavila nova, takozvana proletarska aristokracija, se je temeljito spremenila tudi moda. Damske toalete so postale ozke in visoko, pod prsi prepasane. Mesto kratkih hlač in nogavic do kolen so začeli gizdalini nositi dolge hlače, kakoršne je nosilo poprej samo priprosto francosko ljudstvo. Takratna moda je zahtevala ovijati vrat na način, ki je za francoski direktorij značilen, — nosili so dolge bele šale, ki so jih zavezovali tako, da je bil vrat podoben krofu sitega goloba.

In sedaj se je ta moda v Parizu zopet pojavila, kar je dokaz, da ni bila tako napačna. Šal okrog vratu nosijo v Parizu moški in ženske vso zimo. Šali so iz belega crepdešina ali kakega drugega mehkega blaga. Ovije se dvakrat okrog vratu, spredaj pa se zaveže v obliki petlje. Če hoče biti dama posebno elegantna, nosi pod žaketom ali plaščem še telovnik, ki ji pomaga skriti konce šala. Zavezati si lepo to moderno kravato, pa ni tako enostavno. Vedno kadar se je pojavila v Parizu ta moda, so imeli z njo velike preglavice. Okrog leta 1830., ko so tudi nosili slične samoveznice, samo črne, so ustanovili v Parizu celo posebno šolo, v kateri se je mladina učila zavezovati kravate tako, da bi vsaj deloma mogla posnemati znamenitega arbitra elegance Brummela, ki je veljal takrat za moža, ki mu pravijo Angleži »leader of fashion«. Nekateri gizdalini one dobe so nosili tako dolgo in ozko samoveznico, da so morali lakaji begati okrog njih, predno so jo po vseh predpisih mode omotali okrog vratu. Tudi nekateri žaketi novih pomladanskih pariških kostumov za dame has zelo spominjajo na moške frake iz dobe direktorija. K tem samoveznicam in toaletam spadajo visoki cilindri.

ZNAMENITI IZUMITELJ EDISON, ki je praznoval včeraj 78letnico svojega rojstva. Elektrotehniki v Newyorku so sklenili zgraditi Edisonu na čast 20 nadstropni neboticnik.

Dama s sopranom.

»Prager Tagblatt« prinaša groteskno dogodbico izpred praškega sodišča. Bilo je tako: Knjigovez Cimpl, ki je zaslutil, da njegova nevesta gdč. Hedvička, ne bo imela nič vinarja premoženja, je sklenil, da zavrže razmerje. Izjavil je Hedvički, da prevec jeclja in da bi bilo za oba nerodno ter smešno, če bi se poročila. Zato je bolje, da se ločita. Hedvička je vzela tragično vest mirno na znanje, kajti bila je navajena ta sneno. Cimpel se je mesec dni za tem poročil z neko Slvijo. Nekaj pa se je vmes zapuščena Hedvička vendar zmislila knjigovezu. On je bil, ki je našel lepoto njenega glasu in ji svetoval, da se izšola. Osamljena Hedvička se je oprijela te ideje in sklenila je, da vpraša nekega učitelja za poučevanje petja za svet. Predno se je k temu odločila, je odšla nekega vecera iz nasvetu svoje napol gluhe sorodnice v gostilno v kotiču, kjer ima pevsko društvo »Finale« svoj lokal. Hedvička se je junaško predstavila dirigentu Krakuličku in ta jo je prosil, da tekom vecera zapoje kaj prijetnega. Člani društva so jo opazovali zelo postrani, ko pa je zapela lepo pesem: »Ah dragi primi me ob boku«, tedaj je nastal v veliki dvorani ogromen krohot. Krakuliček se je praskal za ušesi, prvi tenor Plival je kašljal od smeha in se potil, basist Tannberg si je mašil papir v ušesa, dame pa so se hehetale in v zadregi kašljale. Bilo je strašno!

Hedvička, v ostalem pametno 27 letno dekle, je bila mnenja, da je navzoče s svojim rezultatom, nedolžnim izvajanjem zadovoljila, kajti vsebina pesmi je bila priprosta, skorajda frivolna, četudi lepa. Da je njen glas donel kot glas ubitega piskra, da je bila njena zapa kakor sopihanje melanholične lokalne lokomotive, na to Hedvička v svoji dobrodušnosti niti mislila ni. In sedaj je stala tu, priklanjajoč se v svoji nevednosti na vse strani za dosedevno prisnanje. Krakuliček se je še vedno praskal za ušesi, nato je obliznil svoj desni kazalec in menil: »Peknej hlas, Kapek slaby, ale fein«. (Krasen glasek, nekoliko šibek ali fin.) Presrečna Hedvička se je vsedla na stol in naročila limonado. Z zanimanjem je nato sledila petju zbora. Med odmorom ni nihče govoril z njo, na svoja vprašanja ni dobila odgovora in tako se ji je zdelo najboljše, da se poslovi; poprej pa ji je še Krakuliček zagotovil, da bo o vsprejemu v društvo »Finale« že obveščena.

Zapustivši lokal, jo je nagovoril neki neznanec: »Jaz sem barition Reigel in sem moral skušnjo na žalost zapustiti, ker je moja žena bolna. Vi imate dober enakomeren glas, samo glasotvornice se zde nekoliko suhe. Treba je, da jeste mnogo mastnega, predvsem vživajte kruh in gosjo mast in glasotvornice postanejo vsled tega bolj elastične. Tudi v trdo kuhana jajca so dobra, saj jih dajejo tudi kanarčkom. Kaj je treba storiti? Hedvička je bila s to objektivno sodbo popolnoma zadovoljna. »Ali mislite, da imam kot pevka bodočnost?«, ga je vprašala. »Vi imate prirojen sopran gospodična. Samo nekoliko preveč dihate. Ne smete toliko napenjati prsi. Gospodična, jaz imam italijansko šolo, v zasebnem poklicu sem trgovski potnik, torej diletant, vendar dober in priznan. Zelo bi me veselilo, če bi Vas mogel par ur poučevati v petju. Sem vam nekaj tednov na razpolago.

In res, Hedvička je že naslednji dan prišla k Reiglu, ki je stanoval v borni sobici. Povprašam po ženi je odvrnil, da je odpotovala k tastu v Jičin. Gospod učitelj za poučevanje petja se je zedinila Hedvičko za honorar 2000 Kč in za posojilo 1000 Kč. Hedvička je dala denar. Res čudna je bila prva ura. Reigl je pustil ubožico celo uro kričati »ah« in »oh«. Nato ji je ukazal, da globoko diha. Drugo uro sta ponovila isto, ko pa je Hedvička prišla v tretje, je našla vrata zaprta. Hišnica ji je izjavila, da so gospoda Reigla, ki že 3 mesece ni plačal najemnine, vrgli iz stanovanja. Pripomnila je tudi, da je Reigl brezposelni agent, le tupatam sodeluje v pevskih društvih, kjer ga postrani gledajo. Uboga Hedvička je pri tej izjavi skoraj izgubila svoj glas. Šele sedaj je nesrečnica uvidela, da je šla na lim. Odhitela je h Krakuličku, ta pa jo je peljal na policijo, kjer je zadevo ovadila.

Pevec Reigl, nenavadno zanikarno oblečen človek, se je te dni zagovarjal radi goljufarije pred praškim kazenskim senatom. Ugotovilo se je, da je mož res napravil tonelijte pevske študije in da je mestoma celo nastopal na odrih. Na zadnje se je lotil goljufije, katerega je bil obtožen. Bil je obsojen na 4 mesece ječe in je ponosno izjavil, da je zadovoljen s kaznijo.

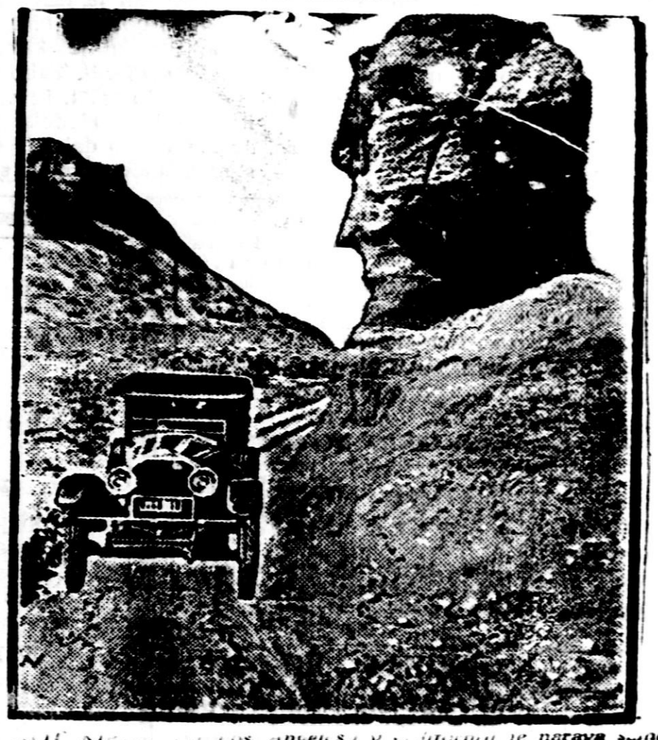

NARAVNOST MRTVA... v Los Angelesu v Californiji je narava sama napravila iz skale moško glavo, ki jo vidimo na sliki.

Gnezdo morilcev v Trebiču.

Poročali smo že, da so prišle oblasti v Trebiču na Slovaškem na sled nečloveškim morilcem, ki so že več let zakopavali svoje žrtve in skrivali tako sledove svojega groznega posla. O tem dogodku izvemo zdaj še te-le podrobnosti:

Razburjenje, ki se je polastilo javnosti mesteca Trebič, ko se je raznesla vest o odkritju zločincev, je naraščalo od trenotka do trenotka. Šlo je za strašno tajnost dveh rodbin, Dvořačkove in Fejtove. Množice so oblegale trinadstropno hišo, pod katero so ležala strohnela trupla žrtev. Mnogi so menili, da delo desetih delavcev, ki so kopali z lopatami v kleti in iskali trupla, ne bo imelo uspeha. Poleg tega je začel Dvořaček po prvem presenečenju zavijati resnico in spreminjati svojo prvotno izpoved. Preklical je svoje priznanje ter se hotel izmotati iz neugodne situacije. Izjavil je, da so vse žrtve pokopane druga poleg druge v bivšem mlinu. Preiskovalni sodnik je dal razkopati več podzemnih prostorov, ali o trupllih ni bilo duha ne sluha. Tedaj je Dvořaček opozoril oblasti na neko drugo hišo, v nedeljo je pa naenkrat izjavil, naj ga puste pri miru, ker je popolnoma nedolžen. Dejal je, da je bilo njegovo priznanje izsiljeno in da sploh ni ničesar zakrivil. Ponoči je bil ponovno zaslišan, nakar je priznal, da je morebiti res zakrivil umor. Zato so ga oblasti v ponedeljek dopoldne ponovno privedle na lice mesta, da pokaže, kje so trupla zakopana. Ljudstvo je drvelo po ulicah za njim, kakor tudi za starejšim Fejtom, ki je bil zaslišan pred njim. Zaslišavanje Dvořačka je trajalo od 11. do poznega popoldneva. Ko je preiskovalni sodnik dr. Dostal napel vse sile, je Dvořaček slednjič priznal, da žrtve sploh niso pokopane v mlinu, temveč da so odnesli po umoru trupla v vrečah za ondotni samostan, kjer so jih tudi zakopali.

Ne glede na to so razkopavali dalje na kraju, kjer je bila nekoč turbina in kamor je privedel Dvořaček komisijo po prvem zaslišanju. Preiskovalnih organov in prisotnih radovedneževv se je polastil dvom, ker ni nihče prav vedel, kje so trupla in kaj je sploh z osumljenim morilcem Dvořačkom. Na dvorišču so kopali dalje in ko je bila jama že zelo globoka, je nastalo med množico živahno gibanje. Mnogi radovedneži so se vspeli z ulice na zid, ki jih je ločil od dvorišča. Naenkrat je izvlekel neki delavec s krampom iz gline desno roko človeškega trupla. To je bila roka enega bratov Polickyh. Kmalu so potegnili iz jame napol strohneli trupli obeh žrtev. Morilca sta navalila na trupli kup kamenja. Umorjena brata sta ležala oblečena in obuta drug poleg drugega z globokimi ranami na črepinjah. Komisija je ugotovila, da sta bila ubita s sekiro.

Orožnik je pripeljal Dvořačka k truplom. Na vprašanje, da-li pozna žrtve, je odgovoril trdno. Preiskovalni sodnik ga je vprašal, v katerem truplu spozna Matouša in v katerem Bartolomeja. Morilec je pokazal Matouša. Poznal ga je po dolgih laseh, ki jih pa na truplu sploh ni bilo. Sodnik ga je opozoril, da je še prejšnji dan dopoldne trdil, da so bila trupla obeh umorjenih bratov razsekana in pokopana za samostanom. Dvořaček je odgovoril, da je izjavil to samo slučajno, ker ni vedel, kje je njegov pomočnik zakopal trupla.

Vprašanje je zdaj, kje so ostale žrtve. Po novešjem priznanju morilcev jih je namreč še pet, in sicer neko židovsko dekletce, en mlajši in trije starejši Židje. Bržkone so zakopane tudi te žrtve na onem kraju, kjer so našli umorjena brata Policka. Ko konča preiskovalna komisija svoje delo in ugotovi vse okolnosti prvih dveh žrtev, bo iskala dalje, da najde še ostalih pet žrtev.

2·90 m : 3·20 m

ali ako kuplte angleško sukno za obleke, ga rabite le 2·90 m za kompletno obleko zaradi angleške širine blaga. Prihranite že 30 cm. — Najboljši in najcenejši vzorci se bodo dobili pri

Drago Schwab, Ljubljana.

Senzacijonalno Haarmannovo pismo.

Iz Berlina prihaja senzacijonalna vest. Haarmann, 24 krat na smrt obsojeni morilec je poslal očetu istotako na smrt obsojenega Gransa več strani dolgo pismo, v katerem Haarmann popolnoma preklicuje vse obdolžitve proti Gransu radi soudeležbe na umorih. Pismo bo imelo naravno dalekosežne posledice, ker ima z njim Gransov zagovornik na razpolago materijal, na podlagi katerega bo lahko zahteval obnovitev procesa. Kakor list javlja »Hanoverianischer Kurier«, je Haarmann tudi pred preiskovalnim sodnikom umaknil svojo, Gransa obremenjujočo izpoved. Sodišče bo skušalo sedaj uradno dognati, v koliko je Harmannovim izpovedim verjeti. Oba zagovornika sta se že razgovarjala z višjem državnim pravdnikom. Kako je Haarmannu uspelo pismo iztihotapiti iz ječe se ne ve, dokazuje pa, da je Haarmann skrajno prebrisan lopov. Uvedena je bila obširna preiskava proti nadzorniku jetnišnice.

V pismu pravi Haarmann med drugim: Hans Grans me je dolga leta strahovito sleparil in okradel. Navzlic temu ga nisem mogel zapustiti, ker nisem imel druge osebe na svetu. Grans sploh ni imel pojma, da sem moril. Videl ni nikoli ničesar. Grans je samo vedel, da sem perverzen in da sem harmoniral z mladimi ljudmi. Čim so bili moji umori odkriti, sem bil od tukajšnje policije prisiljen izpovedati neistinitosti. Iz strahu sem k vsemu rekel »da« in sem tako po krivem obdolžil Gransa. Ker je policija izjavila, da me Grans zelo obremenjuje, sem si mislil: tega Grans ne bi smel, ker je imel toliko dobrega od mene. Čimbolj sem lagal o Gransu, tembolje so postopali z menoj. Jaz, Friedrich Haarmann, kličem nebesa za pričo. Grans je nedolžno obsojen. Grans ni bil nikdar moj pomagač. Grans mi ni nikdar pripeljal osebe, ki je postala moja žrtev. Če Grans to vedel, bi to preprečil. Hans Grans je po nedolžnem obsojen vsled izsiljevanja policije in vsled moje osvete.

Ed. Rice Burroughs: 64

„Tarzanov sin“

Da, Angež se bliža, da se nad njim maščuje za krivico, katero mu je storil. Drugače si tega ni mogel razlagati. Malbihn se je škodoželjno smehljal in zaničljivo skomignil z rameni. Saj se to ni zgodilo prvič, ko ga v teku njegovega pustolovskega življenja zasledujejo ljudje, da bi z njim obračunali. Treba je samo kratkih računov. — Pripravil si je puško in čakal.

Čoln je bil že v neposredni bližini brega, tako blizu, da je bilo slišati skoraj vsako besedo, ki je bila izgovorjena v čolnu.

Morison Baynes je stopil na noge.

»Ti zločinec!« je zavpil, in v tem trenotku nameril svoj samokres in izstrelil na Šveda, ki pa tudi ni izgubil prisotnosti duha in takoj odgovoril s protistrelom.

Malbihn se je krčevito z rokami zagrabil za prsa, zrjul, potem pa je padel na kolena in na obraz. Tudi Baynes se je v krčih sesedel v čolnu. Sesedel se je, kakor da bi ga nekdo podkosil.

Črni veslač ni vedel, kaj naj stori. Ako bi bil samo Malbihn mrtev, bi mogel mirno veslati naprej in se brez strahu pridružiti svojim tovarišem. Toda, ako je bil Šved samo ranjen, bi ne bilo varno se približati bregu. Zato se je obotavljal in čoln zadrževal sredi vode.

Svojega novega gospodarja, ki je kazal tako hrabrost in vstrajnost in nezlomljivo odločnost, je črnec vzljubil in njegova smrt ga je nezimerno ganila. Ko je tako ves žalosten sedel v čolnu in mirno pregibal vesla in opazoval sesedeno truplo Morisona, je videl, da se Baynes še giblje. Baynes se je hotel obrniti; to je bilo znamenje, da še živi.

Črnec je izpustil vesla in se mu približal. Dvignil ga je in posadil. Nato pa je stoje poskušal veslati; ko se je sočutno razgovarjal z Baynesom, je naenkrat od brega počil strel in črnec je s prestreljeno glavo padel v reko, v rokah pa je še vedno krčevito držal veslo.

Morison Baynes je opazoval dogodke na bregu, zlasti se je trudil, da bi videl Malbihna in ugotovil njegovo usodo. Malbihn je ležal na zemlji, oprt na lakte in meril na Baynesa. Angež se je še pravočasno vrgel na tla in v prihodnjem trenotku je krogla žvižgala preko njegove glave. Malbihn je bil težko ranjen, zaradi tega njegovi streli niso bili več tako zanesljivi, kakor preje. Baynes je z vso previdnostjo preko roba čolna opazoval Malbihna, v desnici pa je držal samokres.

Malbihn ga je takoj zapazil in ponovno ustrelil. Toda sedaj se Baynes ni skril za rob čolna, ampak je skrbno pomeril na Malbihnovo postavo na bregu. Zaslišal je bolesten krik; Malbihn je bil zadet.

Toda vkljub temu še ni bil mrtev. Z uporabo poslednjih sil se je ponovno dvignil in ponovno izstrelil. Krogla je udarila ob rob čolna, da so treske Baynesa udarjale v obraz. Baynes je odgovarjal z novimi streli, toda valovi reke so sedaj čoln zagrabili in ga hitro odnašali po reki dalje in dalje.

Malbihn je ležal v mlakuži krvi. Toda njegova odpornost je bila, kakor se je zdelo, nezlomljiva. Streljal je, kakor v bitki, toda vedno je zgrešil svoj cilj. Tako sta se oba moža bojevala na življenje in smrt. Iz njiju težkih ran je tekla kri in lica so jima bledela. Beynesov čoln je voda odnašala vedno dalje in dalje, dokler ni izginil za gostim grmičevjem, in streli so utihnili.

POGLAVJE XXIII.

V ujetništvu zlobnega človeka.

Meriema je preletela približno polovico glavne ulice v napol razpadli in zapuščeni zamorski naselbini, ko se je kar naenkrat pojavilo kakih 20 črncev in arabskih bojevnikov, oblečenih v bele beduinske plašče. Obrnila se je, da bi utekla, toda težke roke so jo že zagrabile. Ko je tujcu pogledala v obraz in ga prosila, da jo pusti na svobodi, je v njem spoznala visokega, resnega starca z ostrimi potezami in s prodirajočimi, divjimi očmi, ki so bile uprte naravnost na njo.

Pri pogledu na tega človeka je Meriem od strahu in presenečenja zakričala in se tresla po celem telesu. Bil je to njen dozdevni oče, arabski poglavar, kateremu je pred leti v Korakovi družbi utekla.

V njenem spominu so takoj oživele vse groze in trpljenja, katera je preživela v svojih otroških letih. Obstala je pred tem groznim in strašnim starcem tako preplašena in nemirna, kakor stoji zločinec pred sodnikom, ki ima izreči smrtno obsodbo. Videla je, da jo je poglavar spoznal. Niti leta, niti evropska obleka, v katero je bila oblečena, jo ni izpremenila tako, da bi je ne mogel spoznati tisti, s katerim je živela leta in leta in bila v njegovi družbi vsak dan.

»Torej Ti si se vrnila k svojim ljudem, ha?« je porogljivo zakričal nad njo. »Prišla si, da poprosiš za živež in varstvo, ali ne? To je res imenitno, bodi pozdravljena.«

»Pusti me!« je zakričalo dekle. »Od Tebe ne želim ničesar drugega, kakor da me pustiš k Velikemu Bwanu ,pri katerem živim.«

»K Velikemu Bwanu?« je zakričal poglavar, nato pa je sledila iz njegovih ust cela vrsta ostudnih kletvin in zmerjanja; hotel je s tem pokazati vse sovraštvo do belokožca, katerega so se bali vsi zločinci džungle, kakor gorečega ognja in katerega so sovražili vsi iz globočine svoje duše.

»Torej Ti bi se rada vrnila k Velikemu Bwanu, ali ne? Pri njem si torej živela ves čas, odkar si utekla od mene. Toda kdo Te sedaj zasleduje preko vode? Morda Veliki Bwana?«

»Ne. Zasleduje me oni Šved, katerega si Ti nekdaj prignal iz svoje zemlje, ki se je sprl s svojim tovarišem in hotel mene Tebi ukrasti,« je odgovorila Meriema.

Poglavarjeve oči so se zaiskrile, kakor oči jastreba, in takoj nato je zaukazal svojemu moštvu, da se pritihotapi v grmičevje ob bregu in tam čaka na Malbihna in njegovo spremstvo. Toda Malbihn je bil v tem trenotku že na bregu in se je zapuščeni naselbini že toliko približal, da je mogel opazovati ves dogodek na glavni ulici.

Šved je takoj spoznal poglavarja. Samo dveh ljudi se je Malbihn bal na svetu. Eden od teh je bil Veliki Bwana, drugi pa poglavar črncev. Samo en pogled, ki je obtičal na tej znani, visoki postavi Arabca, je zadostoval. Naglo se je obrnil in ves preplašen zaklical svojemu spremstvu, naj mu slede in hitel je proti čolnu. In tako so bili Malbihn in njegovi črni spremljevalci že preje na varnem sredi vode, predno so poglavar in njegovi bojevniki mogli prihiteti na breg. Na obeh straneh so streljali. Nato pa je Arabec ponovno zbral svoje moštvo, pustil zvezati svojo ujetnico in se odpravil na pot proti jugu.

Glavni urednik:
RASTO PUSTOSLEMŠEK.
Odgovorni urednik:
VLADIMIR KAPUS

19 let
priznane „Larucin“ pilule najdigurneje ozdravijo kapavico (Tripper) — Dobiva se po vseh lekarnah po 20 Din škatlja. Po pošti naroči iz **lekarna Blum, Subotica.** 15 L

Vsem 59 T
ki hočejo piti dobro kavo, priporočamo našo izvrstno pravo domačo
kolinsko cikorijo.

BOLNIM
Učenjaki so dokazali, da krvne bolezni, nervoza, utrujenje, začasna nesposobnost za delo in starost povzroča pomanjkanje fermenta — gormona v življenskih žlezah, ki so slabe že od rojstva ali vsled bolezni ali utrujenosti. Ako se na bolnika preneso živalski fermenti — gormoni, se mu povrne zdravje, moč in veselje do dela. (Prof. Broun-Sekar, Guaze, Karno, Stajnah, Voronov in dr.) „Kalefluid“ D. Kalenitcherko, naravni fiziološki ekstrakti iz žlez mladih žival vsebujejo fermente — gormone v aktivnem in neizpremenjenem stanju. Detajlno literaturo z zdravniškimi ocenami pošlje brezplačno **Miloš Markovič, Beograd, Pop Kuzina br. Lit. C. 2.** Kalefluid se prodaja v lekarnah in drogerijah. 404

Pijanost ozdravi! brzo brez vednosti klijenta „Abstinento“. Steklenice za 30, 50 in 140 Din se odpošlje le, ako se vpošlje navedeni znesek v prilo očenem pismu in 20 Din za transportne troške.
Gesellschaft für chem. und metallurg. Industrie m. b. H 156 T
Wien XIII/2, Wissgrillg 5.

Pozor, šivilje!
Plisiranje vseh vrst **ažuriranje, entlanje** in preobležene gumbe izdeluje najcenejše in najhitreje 37
BELIHAR i VELEPIĆ
Ljubljana, Sv. Šiška, Kolodvorska ul. 150.

Prostori za delavnico 406
približno 200 do 250 m² obsežno, tudi lahko iz treh oddelkov, samo da je skupaj, kjer je kanalizacija, električni vod, vodovod, dvorišče ter par prostorov za stanovanje v LJUBLJANI, se vzame takoj za 5 do 10 let v najem. Ponudbe pod šifro „TOVARNA“ na
PUBLICITAS d. d.
oglasni zavod v Ljubljani
Selenburgova ulica 7/II.

Makulaturni papir
à Din 6·— se prodaja v
upravi „Slovenskega Naroda“.

15 letno jamstvo
najpopolnejši STOEWER šivalni stroji s pogrezljivim transporterjem (grabelci) z enostavnim premikom je pripravljen za štopanje, vezenje ali šivanje
LUD. BARAGA
LJUBLJANA
Selenburgova ulica 6/I. 116 T

Popolnoma varne naložite denar v
Ljubljansko posojilnico
v Ljubljani, Mestni trg štev. 6
ker ima že nad
10,000.000 Din jamstvene glavnice.
Vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje
najugodneje.
Stalne vloge z odpovednim rokom obrestuje po dogovoru. Sprejema v inkaso fakture in cesije terjatev. Posojila daje le proti polni varnosti na vknjižbo in proti poroštvu.
Telefon štev. 9. 23 L Telefon štev. 9

JAVNA ZAHVALA.
Podpisani **Franc Arh**, lastnik od požara prizadetega **hotela „Mangart“ na Rečici pri Bledu,** zahvaljujem se toplo ugledni
zavarovalnici „Sava“ d. d. v Zagrebu,
ki je po svojem generalnem zastopstvu za Slovenijo v Ljubljani jako kulantno priznala odškodnino za škodo v znesku nad 1 milijon kron, ki sem jo dne 26. januarja 1925 po požaru utrpel, čeprav sem bil šele malo časa zavarovan pri tej družbi.
Radi tega se čutim dolžnega, da se ji javno zahvalim in jo priporočam vsakomur kar najtopleje.
Bled, dne 5. februarja 1925.
Franc Arh.
402

L 3

403
Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem srce pretresujočo vest, da je naša srčno ljubljena, predobra, zlata mamica, stara mamica in taša, gospa
Marija Repič roj. Bizovičar
posestnica
dne 10. februarja ob 10. uri zvečer po kratki zelo mučni bolezni, previdena s tolažili sv. vere, zatisnila za vedno svoje trudne oči.
Pogreb predrage pokojnje bo v četrtek, dne 12. februarja ob 4. popoldne iz hiše žalosti, Kolezijska ulica 18 na pokopališče k Sv. Križu, kjer se položi v rodbinski grob k večnemu počitku.
Slovesna zadušnica za pokojno bo dne 13. februarja ob 8. uri zjutraj v trnovski župni cerkvi.
Blago pokojnico priporočamo v blag spomin in molitev.
Ljubljana — Nové Strašeci, dne 11. februarja 1925.
Fanči Šlechtova roj. **Repič,** hčerka. **Mirko, Tanja,** vnučka. **Franci Repič** sodarski mojster, posestnik, sin.
M. U. Dr. Alojz Šlechta, zet. **Anica Repič** roj. **Zupančič,** sinaha.

Pisalna miza
se kupi. — Ponudbe na upravo »Slovenskega Naroda« pod »Ugodno/397«

Klavir,
dobro ohranjen, ceno naprodaj. — Naslov pove uprava »Slov. Nar.«. 398

Šivilja,
dobro izurjena — išče službe. Gre na dom, ter šiva tudi perilo. — Naslov pove uprava »Slov. Naroda«. 405

Trgovski učenec
se sprejme takoj v večjo trgovino z mešanim blagom na deželi. Pogoji: dober računar, vešč slovenskega in nemškega jezika. — Nadaljni pogoji se izvedo pri Fr. Prijatelju v Tržišču, Dolenjsko. 401

Strojno pletenje
Pred Škofijo 1/I — prevzema v delo vsakovrstne nogavice, kakor tudi podpletanje — Cene solidne. 25/L

Kože divjačin,
divjih in domačih zajcev, lisic, kun, dihurjev, polhov itd. kupuje po najvišjih cenah Peter Šemko, Ljubljana Križevniška ulica 7. 17/L

Salonska garnitura
z različnimi stvarmi SE PRODA. Ogled od dveh naprej Dunajska cesta št. 9, I. nadstropje, desno. 396

Perje,
kokoši, race in gosje, puh, oddaja vsako množino po zmerni ceni — tvrdka E. Vajda, Čakovec 52/T

Izboren sir! Veprovaški zajutrkovalni sir, paket s po 100 gramov v štanjol zavitimi komadiči oddaja po povzetju
sirarna GROSS, Veprovac - Bačka

Sanatorium Dr. K. Szegö
za odrasle i djecu. — Abbazia (Italija).
Dietno liječenje za debljanje i krepljenje. Prvorazredni zavod za bolesne na srcu, na ovapnenju žila. — Promjene (Stoffwechsel) za ženske i živčane bolesti. Djeca od 7 godina primaju se i bez pratnje. 69 T

Industrijska, obrtniška in trgovska podjetja, ki nudijo popolno varstvo z vknjižbo in z zastavo zalog blaga, **iščejo posojila** oz. **družabnike** ali **kupce.** Ponudbe sprejema in pojasnila daje
Gospodarska pisarna, dr. z o. z.
v Ljubljani, Wolfova ulica I/II 28 L

Originalni belgijski
plemenski žrebci
dospeje v sobote 14. t. m. in jih prodaja
E. VAJDA, Čakovec, Medjimurje
Telefon br. 59 i 4. 400

Odvetnik
dr. Viktor Ahazhizh
vljudno naznanja
otvoritev svoje pisarne
v Ljubljani, Kolodvorska ulica št. 26 (dvorišče).
393

Lastnina in tisk »Narodne tiskarne«.